

ANTANAS SMETONA – TAUTINĖS LIETUVOS KŪRĖJAS

Karolis Milkovaitis

(Kalba pasakyta per Antano Smetonos sukaktuvinį
minėjimą Los Angeles, 1995.II.12 d.)

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Susipažinę su Antanu Smetona žmogumi, dabar žvilgtelėkime į Antaną Smetoną politiką: prezidentą ir jo valstybės santvarką.

Antano Smetonos tautinės krypties valstybinė santvarka gimė ne iš karto. Jo mintyse ilgai kaitaliojosi ir vystėsi įvairių krypčių galimybės, ir jis ilgai save laikė dešiniuoju liberalu, siekiančiu Lietuvos gerovės labai suderinti kraštutines politines sroves. Kitaip tariant, jis siekė tautinės vienybės, kovodamas ne prieš pačias atskiras sroves, bet prieš jų tarpusavio nesantaiką, prieš jų nepaisymą bendrų tautos ir valstybės reikalų. Bet jis tų pastangų turėjo atsisakyti, pamatęs, kaip tarp 1920 metų ir dr. Kazio Griniaus vyriausybės 1926 metais, įvairių koalicijų vyriausybės, privedusios tautą prie liberalinio chaoso, siekė valstybei ne padėti, bet ją pražudyti. Jis pamatė, kad tuo keliu eidamas nieko nepasieks, o reikia liautis gaišti laiką, atsisakyti pastangų sutaisyti nuo gyvenimo tikrovės atskilusių par-

tijų ir jų vietoje tiesti tankų tinklą realaus pobūdžio draugijų, kurių tikslas būtų plačiausias tautai naudingas darbas ir taikus bendradarbiavimas.

Taip perorganizavęs savo įsitikinimus, jis dabar siekė Lietuvai sukurti valdymo formą, kuri atitiktų jos žmonių būdo bruožus, ir tuo būdu ugdyti tautos dvasinę kultūrą, ir kelti krašto žmonių gerovę. Ar gali būti kilnesnis tikslas?

Tačiau politiniai vandenys retai tykiai teka tik pasroviui – visuomet susiduria ma su priešingų krypčių srovininkų kritika. Bet svarbu atsiminti, kad iš 22-ųjų Lietuvos nepriklausomybės metų, jis išbuvo ilgiau kaip 15 metų, taigi daugiau negu du trečdalius, valstybės prezidentu. Suprantama, kad jis negalėjo visiems įtikti. Taip buvo, yra ir taip visuomet bus. Kristus niekam nėra blogo padaręs ir buvo be nuodėmės, bet jis nevisiems įtiko ir buvo kaltinamas, pajuokiamas ir galiausiai nubaustas žiauriausia nusikaltėlio mirtimi.

Vienas svarbiausių opozicijos priekaištų buvo, kad

Antanas Smetona buvo patvaldys, t.y. autokratas ir valdė kraštą autokratiškai, atseit, diktatoriškai. Tas kaltinimas prezidentą labai skaudino ir, lyg kokios stigmos, lydėjo jį per visą gyvenimą.

Ar tikrai Antanas Smetona valdė Lietuvą diktatoriškai? Panagrinėkime.

Iš pat pradžių reikia pabrėžti: ne, jis nevaldė diktatoriškai, o valdė taip, kaip to meto politinės apystovos diktavo. Argi galėjo jis kitaip valdyti, žinodamas, kas privedė prie 1926 metų perversmo? Norėdamas krašte atstatyti pašlijusią tvarką ir stabilizuoti gyventojų nuotakas, jis negalėjo leistis su visokiais nesuvaldomais triukšmadariais į derybas, bet turėjo paimti reikalus į savo tvirtas rankas. Reikia atsiminti, kad Antanas Smetona neįvedė kraštą į tą nesuvaldomą politinę suirutę, bet ją paveldėjo ir turėjo imtis priemonių išgelbėti Lietuvą nuo galimo komunizmo įsigalėjimo.

Pilną padėties vaizdą susidarysime grįždami į laikotarpį nuo 1920 iki 1926 metų.

Pokario politinių sumišimų atmosferoje, Lietuvai teko pergyventi sunkių politinių įtampų ir tarpusavio nesantaikų. Partinis susiskaldymas, pasireiškęs jau valstybės kūrimosi pradžioje,

LIETUVOS PREZIDENTAS KALBĖJO VIRŠONIŲ SUSITIKIME KOPENHAGOJE

Jungtinių Tautų Organizacijos Pasaulinės socialinio vystymosi konferencijos viršonių susitikime Kopenhagoje kovo 11 dieną kalbą pasakė Respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas.

Baltijos ir kitas Vidurio bei Rytų Europos valstybes Algirdas Brazauskas apibūdino kaip pereinamosios ekonomikos šalis. Tai reiškia, sakė jis, kad šios šalys įžengė į tokią vystymosi etapą, kai ryžtingai mažinamas valstybinis monopolis ekonomikoje, skatinamas ir plėtojamas privatus verslas. Tačiau neišvengiamas laisvosios rinkos atšiaurumas, sakė Algirdas Brazauskas, turi būti sušvelnintas socialinės rinkos apsaugos tinklu.

Algirdas Brazauskas pabrėžė, kad Lietuvoje valstybė kiek pajėgs materialiai remti žmones su negalia, pensininkus, kitus socialiai silpniausius gyventojų sluoksnius, ypač moteris ir vaikus. Bet ženkliau paremti visas skurs-

tančias visuomenės grupes valstybė kol kas negalės, sakė jis.

Respublikos Prezidento nuomone, socialinei savo žmonių paramai finansinių galimybių neturi daugelis pereinamąjį laikotarpį išgyvenančių valstybių. Tačiau pasaulis turi pajusti, kad šaltasis karas tikrai baigėsi ir taikos dividendai gali būti nukreipti skurdai ir nepritekliams pašalinti, pabrėžė jis.

Algirdas Brazauskas paragino pasaulio valstybes ir tarptautines organizacijas įgyvendinti Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl pereinamosios ekonomikos valstybių integracijos į pasaulinę ekonomiką.

Pasaulinė socialinio vystymosi konferencija prasidėjo kovo 6 dieną, o viršonių susitikimas, kuriame dalyvavo beveik 120 valstybių ir vyriausybės vadovai, vyko praėjusį šeštadienį ir sekmadienį.

(ELTA)

SUKAKTYS, ATSIPIRAŠYMAI IR VILTYS

Eivydas Radvila

Iškilmingame Seimo posėdyje minint nepriklausomybės atkūrimo penktųjų metų jubiliejų, Seimo pirmininkas Č. Jursėnas kiek nelauktai prisiminė Lietuvos komunistų partijos padarytas skriaudas lietuvių tautai. Pratešdamas jau įprastą Lietuvos tapusią atsiprašymų seriją, jis kalbėjo:

Daugiau kaip 20 metų aš buvau LKP narys. Jaučiu moralinę atsakomybę už tuos, kurie partijos vardu darė nusikaltimus tautai ir Lietuvos valstybei. Todėl šiandien noriu atsiprašyti visų tų Lietuvos žmonių, kurie tais sunkiais laikais buvo persekiojami, tremiami ir nuskurdinti. Noriu atsiprašyti už tuos buvusius komunistus ir tuos nepartinius, kurie kolaboravo su pavergėjais, persekiojo, trėmė, kalino, kankino nekaltus žmones".

Jis taip pat priminė prezidento inauguracinę kalbą, kurioje visos politinės partijos ir judėjimai buvo kviečiami susitarti dėl bendradarbiavimo sprendžiant svarbiausias šalies problemas ir paragino pasirašyti santarvės deklaraciją.

Seimo pirmininko nuomone, tokiame atsiprašymui turėtų pritarti ir tie buvę komunistai, kurie dabar priklausė ne tik LDDP, bet ir kitoms partijoms. Jis atmetė būtinybę, kad panašų pareiškimą padarytų LDDP, kadangi, jo nuomone, ši partija nėra niekam prasikaltusi, o buvusių LKP narių padarytus nusikaltimus stalinizmo metais partija pasmerkė dar 1989 metų gruodžio mėnesį, atskirdama nuo KPSS.

Č. Jursėno žodžiams visiškai pritarė Seimo LDDP frakcijos seniūnas G. Kirkilas bei Seimo pirmininko pavaduotojas J. Bernatoniš sakydami, kad Č. Jursėnas tokiu būdu įvykdė partijos nurodymą. Jų manymu, anksčiau toks atsiprašymas opozicijos nebūtų supastas, tačiau dabar, politinei įtampai sumažėjus, šiuos žodžius jau reikėjo ištarti. Kai kurie kiti buvę komunistai tokiame poelgiui nepritaria, manydami, kad tai viso labo reiškia tik partijos silpnumą, jie teigia, kad tiek komunistų partijoje, tiek dabartinėse partijose yra ir buvę visokių – ir blogų, ir gerų

(Nukelta į 5 psl.)



Lietuvos Baltijos pajūrio žvejų šlokiadieniai. Jūra ne visada būna dosni...
A. Sutkaus nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **SEIMO PIRMININKAS ATSPRAŠO UŽ KOMUNISTŲ NUSILALTUMUS.** Seimo Pirmininkas Česlovas Juršėnas oficialiai pareiškė jaučias moralinę atsakomybę už Lietuvos komunistų partijos narius, kurie partijos vardu darė nusikaltimus tautai ir Lietuvos valstybei. Pranešime, kurį jis skaitė kovo 11 dieną Seimo iškilmingame posėdyje, skirtame Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti, Česlovas Juršėnas pasakė:

"Daugiau kaip 20 metų aš buvau LKP narys. Jaučiu moralinę atsakomybę už tuos, kurie partijos vardu darė nusikaltimus tautai ir Lietuvos valstybei. Todėl šiandien noriu atsiprašyti visų tų Lietuvos žmonių, kurie tais sunkiais laikais buvo persekiojami, tremiami ir nuskurdinti. Noriu atsiprašyti už tuos buvusius komunistus ir tuos nepartinius, kurie kolaboravo su pavergėjais, persekiojo, trėmė, kalino, kankino nekaltus žmones".

Tokių atsiprašymo žodžių šiandien ištartų ir mano bendraminčiai, sakė Seimo Pirmininkas. Tikiuosi, jog man pritartų ir tie buvę komunistai, kurie dabar priklauso ne vien Demokratinei darbo partijai, bet ir Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių), Centro sąjungos, kitoms partijoms. Tik atsiprašę mes užbaigsime atgailą ir galėsime siekti tikros santarvės, pabrėžė Česlovas Juršėnas.

• **ALGIRDAS BRAZAUSKAS RAGINA PRIIMTI KONSTITUCINĘ PATAISĄ.** Lietuvai, siekiančiai tapti Europos Sąjungos asocijuota, o vėliau ir tikrąja nare, reikia ryžtis padaryti Konstitucinę pataisą, kuri leistų užsienio fiziniams ir juridiniams asmenims įsigyti žemę nuosavybės teise, pareiškė Respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas kalbėdamas per Lietuvos radiją. Tuo jis sakė dar kartą įsitikinęs, kai praėjusį savaitgalį susitikęs Kopenhagoje su Europos valstybių ir vyriausybės vadovais.

Algirdas Brazauskas priminė, kad pataisos projekte, kuris vasario pabaigoje pateiktas Seimui, kalbama apie žemę, kuri nėra ir nebus naudojama žemės ūkio gamybos reikmėms. Antra vertus, sakė jis, galima ir būtina numatyti mechanizmą, reguliuojantį šį procesą.

Galimybė įsigyti užsieniečiams žemę nuosavybės teise yra vienas pagrindinių reikalavimų šalims, kurios nori įstoti į Europos Sąjungą.

Numatomą šią vasarą pasirašyti Europos sutartį, kuri įgalins Lietuvą tapti asocijuota Europos Sąjungos nare, Algirdas Brazauskas vertino kaip "mūsų valstybės didžiausią politinį įvykį šiame šimtmečiu". Prezidento nuomone, ja dešimtmečiams, o gal net ir šimtmečiams dedami Lietuvos valstybės įtvirtinimo pagrindai. Priklausymas Europos Sąjungai, pradžioje asocijuotos, o vėliau ir tikrosios narystės statusu, – yra patikima Lietuvos saugumo garantija, pažymėjo jis.

• **JAV VICEPREZIDENTAS NURAMINO BALTIJOS VALSTYBES.** JAV viceprezidentas A. Goras Taline pareiškė, kad Baltijos šalių tarpusavio bendradarbiavimas yra geras pavyzdys kitoms pasaulio valstybėms. Jis buvo atvykęs į Estijos sostinę susitikti su Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybės vadovais.

Ministras Pirmininkas Adolfas Šleževičius Vilniuje spaudos konferencijoje sakė, jog A. Goras užtikrinęs, kad jokioms valstybėms, taip pat ir Vyšehrado šalių grupei, nebus taikoma pirmenybė prieš Baltijos valstybes, svarstant galimą priėmimą į NATO. Pasak A. Goros, naujų narių priėmimas į NATO nesikerta su Rusijos interesais. A. Šleževičius sakė, kad Amerikos viceprezidento pareiškimas aktualus ir Lietuvai.

Premjeras papasakojo, kad su A. Goru kalbėta apie konkrečią paramą Lietuvos taikos palaikymo daliniui, pagalbą mokant mūsų valstybės specialistus. Tikimasi iš JAV su laukiti didesnės pagalbos sprendžiant ekologines problemas.

• **SLOVĖNIJOS PARLAMENTO VADOVAS: LIETUVA YRĄ SAUGI ŠALIS KAPITALUI IR VERSLUI.** Slovėnijos Nacionalinės Asamblėjos Prezidentas Jožefas Štolcas spaudos konferencijoje sakė sieksias įtikinti savo šalies verslininkus ir kai kuriuos vyriausybės narius, kad Lietuvoje galima ir būtina investuoti kapitalą bei užmegzti su ja tampašnių prekybinių ryšių. Mes įsitikinome, kad Lietuva yra saugi šalis tiek kapitalui, tiek verslui, pabrėžė jis.

Jožefas Štolcas vadovavo dvi dienas su oficialiu vizitu Lietuvoje viešėjusiai Slovėnijos Nacionalinės Asamblėjos delegacijai. Delegacija susitiko su Seimo pirmininku Česlovu Juršėnu, Ministru Pirmininku Adolfu Šleževičium, Užsienio reikalų ministru Povilu Gyliu, Ekonomikos ministru Aleksandru Vasiliausku. Slovėnijos parlamentarus priėmė Respublikos Prezidentas Algirdas Brazauskas.

Jožefas Štolcas pareiškė įsitikinimą, kad Lietuva ir Slovėnija parems viena kitą toliau integruojantis į Europos struktūras, taip pat sprendžiant joms rūpimas problemas tarptautinėse organizacijose. "Iki šiol mes gerai sutarėme", pabrėžė jis, priminęs, kad Lietuva ir Slovėnija kartu 1993 metų gegužės 14 dieną – buvo priimtos į Europos Tarybą.

• **LIETUVOS PREZIDENTUI NEDERĖTŲ STEBĖTI LIETUVĄ OKUPAVUSIOS KARIUOMENĖS PARADO, SAKO VYTAUTAS LANDSBERGIS.** Tik Estijos prezidentas Lenartas Meris gali išgelbėti Lietuvos garbę, pareiškė spau-

Žodinga kova prieš skurdą

Kopenhagoje kovo 6-12 dienomis vyko Jungtinių Tautų organizuota socialinio žmonių išsvystymo konferencija, kurios uždavinys buvo nustatyti gaires ir išvaduoti atsiliokusias tautas iš vargo ir skurdo. Vatikano delegatas prelatas Diarmuid Martin išreiškė daugumos dalyvių nuomonę, sakydamas, jog reikia griebtis konkrečių veiksmų, nes visai žmonijai gėda, kada pasaulyje net 1.1 milijardas žmonių gyvena visiškame skurde, neturi pakankamai maisto.

Konferencijoje dalyvavo daug valstybių galvų, prezidentų, premjerų. Dėl to suvažiavimas buvo vadinamas "viršūnių" susitikimu. JAV delegacijai vadovavo vice-

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

prezidentas Al Gore. Buvo pasakyta daug gražių, įtikinančių kalbų, tačiau, stebėtojų nuomone, pasaulio žiniasklaidai jau nusibobo tie tarptautiniai forumai. Konferenciją pasaulio gamtos apsaugos klausimais 1992 metais sekė 1993 m. žmogaus teisių svarstymas, pernai vyko žmonių nepaprasto dauginimosi klausimų nagrinėjimas. Šiemet svarstyti socialinio išsvystymo, šeimų, ypač moterų išvadavimo, jų švietimo klausimai. Jungtinės Tautos šiemet švęs ir savo 50 metų gimimo sukaktį. Tų konferencijų ir pasitarimų lyg ir per daug. Tiesa, valstybių vadovai Kopenhagoje turėjo pro-

gą pasitarti ir kitais opiais pasaulio klausimais. Viceprezidentas Al Gore turėjo ilgus pasitarimus su Kroatijos prezidentu Franjo Tudjman apie buvusios Jugoslavijos problemas.

Vargingųjų šalių delegatai konkrečiai ragino turtinąsias valstybes nemažinti užsienio paramai skiriamų lėšų, ragino atleisti vargingąsias nuo senų skolų mokėjimo, prašė reformuoti pasaulio prekybos taisykles, kad ir skurdžiosios šalys galėtų pardavinėti savo gaminius.

Viena iš dosniausių šalpos dalintojų pasaulyje, JAV vyriausybė, respublikonams laimėjus daugumą Kongrese, ne tik nemano didinti pašalpų svetimiesiems, bet planuoja ją mažinti ir savo namuose. JAV katalikų vyskupų konferencijos labdaros komiteto pirmininkas vyskupas John Ricard jau kalbėjo Atstovų Rūmuose, prašydamas nepanaikinti maisto kuponų amerikiečiams vargšams, nes tie kuponai – pirmoji kovos linija prieš alkį ir badą. Kongresas jau pasisakė, kad užsienio šalpą reikia mažinti. Europos Sąjunga irgi nutarė duoti paramą tik pačioms vargingiausios šalims, kurių esą apie 70. Net ir dosnioji Kanada paskutiniame savo biudžete nusprendė taupyti, mažinti išlaidas, kontroliuoti savo valstybės skolas. Kilo pavojus, kad nemažai pasaulio vargingųjų šalių, gali patekti į vadinamą "pilkąją zoną". Jos nėra pakankamai skurdžios, kad patektų į šelpiamųjų sąrašą, o lygiai nėra pakankamai turtingos, kad galėtų stovėti ant savo kojų.

Kovos su pasaulio skurdu aktyvistai savo kalbose pabrėžė, jog patys šalpos gavėjai dažnai apsunkina šalpos darbą. Gavusios paramą pinigais, atsilikusių šalių valdžios išleidžia juos tankams ir lėktuvams pirkti, užuot stačiusios mokyklas ar ligonines. Konferencijai nelengva buvo rasti senų skolų klausimo sprendimą. Daug atsilikusių šalių atstovų prašė tiesiog užmiršti senas skolas, nes jų mokėjimas tapo nepakeliamas našta.

Islamo smurtas

Kovo 8 d. Karači mieste, Pakistane buvo nušauti 2 JAV diplomatai ir trečias sunkiai sužeistas. Liberalioji, provokarietiška Pakistano spauda kaltina islamo fanatikus, kurie kaip, Alžire, siekdami valdžios, pradėjo "šventąjį" karą ne tik prieš kitų religijų išpažinėjus, bet ir prieš kitų sektų

(Nukelta į 9 psl.)

dos konferencijoje trečią dieną Seimo dešinėsios opozicijos lyderis Vytautas Landsbergis, komentuodamas šeštą dieną Kopenhagoje padarytą trijų Baltijos valstybių prezidentų pareiškimą dėl dalyvavimo pergalės Antrajame pasauliniame kare metinių iškilmėse Maskvoje. Estijos vadovo kategorišką apsisprendimą nedalyvauti tose iškilmėse jis apibūdino kaip padarą elgesio pavyzdį, kuris teikia vilčių, jog tai padarys ir Lietuvos bei Latvijos prezidentai.

Kaip žinoma, Baltijos valstybių vadovai sakė galutinį sprendimą dėl vykimo į Maskvą priims balandžio pabaigoje. Jie pabrėžė, kad bet kuriuo atveju jų veiksmai bus vieningi.

Dešinėsios opozicijos lyderis priminė septynių šalių politinių partijų pareiškimą, kuriame motyvuotai pasakyta, kodėl Algirdo Brazausko kelionė į Maskvą neįmanoma. V. Landsbergis pridūrė, kad Lietuvos Prezidentui nederėtų stebėti, kaip Raudonąją aikštę žygiuos militaristinė kariuomenė, kuri prieš 50 metų įtvirtino Lietuvoje antrąją sovietų okupaciją, o šiemet "nugalėjo 30 tūkstančių Čėčėnijos civilių ir ant Grozno griuvėsių pastatė pergalės paminklą".

A. Brazausko, kaip ir kitų Baltijos valstybių vadovų, apsisprendimas, V. Landsbergio nuomone, susilauks nemažo tarptautinio rezonanso. Jų dalyvavimas iškilmėse Maskvoje patvirtintų Baltijos šalių, kaip Rusijos satelitų, įvaizdį. Netikėtai orų prognozėse, bet ir oficialiuose komunikatuose tada bus galima fiksuoti: "NVS + 3 Baltijos šalys", sakė V. Landsbergis.

• **TEISINGUMO MINISTERIJA ĮSPĖS LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJĄ.** Teisingumo ministras Jonas Prapiesčiaus mano, kad Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (LLRA) savivaldybių tarybų rinkimų programa prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Kalbėdamas Seime jis sakė, kad LLRA rinkiminėje deklaracijoje yra teiginiai apie siekimą Vilniaus ir Šalčininkų rajonų pagrindu įkurti Vilniaus apskritį. Joje kviečiama atkakliai priešintis Vilnijos suskaldymui bei reikalaujama oficialios vietinės daugiakalbystės.

Jeigu šie teiginiai būtų išdėstyti Seimo rinkimų programoje ir nurodyta, kad juos įgyvendinti bus siekiama parlamentiniu keliu, jie, pasak Jono Prapiesčio, būtų teisėti. Tačiau savivaldybės, kurių galimi atstovai kviečiami to siekti, negali revizuoti aukščiausiosios valdžios priimtų norminių aktų. Savivaldybės neturi teisės sabotuoti įstatymų, o juo labiau kviesti aktyviai jiems priešintis, pabrėžė ministras.

Dėl to Teisingumo ministerija įspės Lietuvos lenkų rinkimų akciją, nustatys terminą likviduoti pažeidimus ir atitinkamai nuo reakcijos spręs klausimą dėl jos veiklos sustabdymo. Pasak ministro, tai bus padaryta gavus oficialų LLRA rinkimų programos tekstą, aprobuota jos aukščiausiųjų organų.

• **LIETUVA NEGALI PRIIMTI ČEČĖNIJOS VAIKŲ.** Ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius Seimo posėdyje pareiškė, kad Vyriausybė negali imtis atsakomybės už vaikus bei ligonius, atvykstančius iš Čėčėnijos, priėmimą bei išlaikymą. Mes neturime lėšų, kad galėtume normaliai išlaikyti 20 tūkstančių savo našlaičių, pabrėžė jis.

Vyriausybės vadovas priekaištavo kai kuriems Seimo nariams už daromą spaudimą pasienio bei imigracijos tarnyboms, kad būtų nelegaliai įleisti Čėčėnijos piliečiai. Jis priminė, jog užsieniečių buvimas Lietuvoje tvarka reglamentuota įstatymais, pagal kuriuos atvykti leidžiama tiksliai gavus kompetentingų institucijų vizą arba leidimą. Priešingu atveju, Vidaus reikalų ministerijos sprendimu jie gali būti išsiunčiami atgal.

Seimo opozicija reikalauja, kad Lietuva priglaustų apie 200 vaikų, kurių tėvai žuvo Rusijos intervencijos į Čėčėniją metu.

(B.B.) –000–ELTA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119-0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

PRIE RAUDŲ SIENOS BUVO ATSIPRAŠYTA

Juozas Žygas

Lietuvos vardas pasaulinės spaudos puslapiuose paskutinėmis savaitėmis vėl buvo dažnai linksniojamas. Atrodytų, kad tereikėtų džiaugtis – įėjus nebūtų ir gaudo. O gaudulys vis širdį spaudžia, kad iki šiol dar niekam nė mintis į galvą neatėjo, jog ir lietuvių tautos reikėtų atsiprašyti. Iš dalies tas šmeižimas, kuris be paliovos yra vykdomas, galbūt yra todėl, kad nebūtų ir apie jų kaltes pradėta kalbėti. Taip garsiai apie savo skriaudą kalbantieji, neturėtų ir kitų skriaudų užmiršti. Nes nusikaltimai yra nusikaltimai – nežiūrint prieš ką jie yra vykdomi!

Jeruzalėje buvo pasakyta, kad: "Kiekviena tauta dalyvavusi holokauste, tarp jų ir Lietuva, turi padaryti sąžinės sąskaitą ir išpirkti praeitį". Teisingai yra pasakyta, tik savo žodžių nereikėtų užmiršti. Genocidas nėra tik dvidešimto šimtmečio išradimas, nors gėda – įėjus ir dabar yra kartojamas. Genocidas buvo vykdomas ne vien tik prieš žydų tautą, bet istorijos bėgyje nesuskaitomos tautos buvo visai išnaikintos. Įėjus pasižiūrėsime Bibliją, tai rasime daug atvejų, kuomet genocidas su pasididžiavimu yra aprašomas. Yra rašoma taip... **"PAKARTOTO ISTATYMO KNYGA 3/6** Mes juos sunaikinome, kaip buvome padarę Hesebno karaliui Sehomui, sugriovėme visus miestus ir užmušėme vyrus, moteris ir kūdikius; 7 miestų gi galvijus ir lobį išplėšėme". Man, atrodo, kad tai buvo genocidas pilnais žodžio prasme.

Istorijos ratas sukasi: vienu metu jis vienus, o kitu metu kitus sutraiskio. Tad nereikia manyti, kad pasaulio galas jau atėjo. Pilnai sutinku su Jeruzalėje pasakytais žodžiais, kad "kiekviena tauta dalyvavusi holokauste /.../

turi padaryti sąžinės sąskaitą ir išpirkti praeitį". Tad, kur yra tie, kurie areštuojamųjų ir tremiamųjų lietuvių sąrašus sudarinėjo, juos tardė ir dažniais atvejais juos kankino. Nejaugi jau visi pas savo tėvą Abraomą iškeliavo? Taip pat sutinku, kad atsiprašant reikia švarią sąžinę turėti. Tad ir lietuvių vardu atsiprašant, irgi reikėtų švarią sąžinę turėti. Įėjus yra atsiprašoma už tuos lietuvius (nėneigiu, kad tokių buvo), kurie prieš 50 metų nusikaltimus vykdė, tai manyčiau, kad buvęs partijos vadas, nors ir ne savo, bet jo vadovautos partijos vardu – tautos turėtų atsiprašyti. Partijos pakeistas vardas – dar jos rankų nenuplauna. Tik tuomet, turėdamas švarią sąžinę, galėtų tautos vardu kalbėti.

Nors mes ir giedame apie "Didvyrių žemę", tačiau baudžiauninkų skrandą ant savo pečių dar tebenešiojame. Dar yra labai didelis palinkimas, kepurę nusiėmus vaikščioti ir svetimiesiems rankas bučiuoti. Petras Vaičiūnas savo komedijoje "Naujieji žmonės", tą charakterį gražiai pavaizdavo. Būtent: Prie dvaro vartų du senukai kalbasi: "Va, ant šito medžio, ponas grapas mano senelį pakorė – ale tai geri laikai buvo!" Reikėtų vieną sykį tą baudžiąvą užmiršti ir savo nugarkaulį ištiesinti. Įėjus patys savęs negerbiame, tik visų atsiprašinėjame, tai ir kiti mūsų negerbs! Prieš jokią kitą tautą suvienytos Europos jėgos, per du šimtus metų kryžiaus vardu ir popiežių palaiminimu, teriojamųjų karų nevedė. Tad manyčiau, kad palikuonys tų, kurie tuos naikinimus laiminio, irgi turėtų atsiprašyti. Bet kol stovėsime Europos kryžkelėje nuskurdę, kepurės nusiėmę ir rankas atkišę – tai, žinoma, kad niekas mūsų negerbs!

IR TAIP NETOLI IR TAIP SUPAINIOTA

(Vakarų Europos spauda apie ekonominę padėtį ir ateities perspektyvas Rytų Europoje)

D. Britanijos dienraštis "The Independent" savo vasario 3 d. laidoje patalpino straipsnį, apie R. Europos pastangas įstoti į Europos Sąjungą. Tas straipsnis pavadintas "Ir taip netoli ir taip supainiota". To straipsnio autorius yra Mr. Jonathan Eyal, kuris yra įtakingo Karališko Jungtinių Tarnybų Instituto direktorius. (Royal United Services Institute for Defense Studies). Tas Institutas rūpinasi saugumo studijomis ir yra valdžios priežiūroje. Kadangi tas straipsnis tilpo tuoju po ekonominės Davos'o (Šveicarijoje) konferencijos, kur dalyvavo ir nemaža Lietuvos delegacija su Ministru Pirmininku priešakyje, todėl jis turėtų būti mums įdomus ir gal prasmingas. Čia patiekiu suglaustą to straipsnio santrauką.

Mr. Eyal mano, kad neatsižvelgiant į išorinį fasadą R. Europa pergyvena skaudžią krizę ir todėl yra dar toli nuo darnios harmonijos su Vakarų Europa. Jo manymu, išskyrus Čekiją, komunistai sugrįžo į visus R. Europos kraštus. Neatsižvelgiant į tai, kad toji Europos dalis beveik visiškai priklausė nuo Sovietų ekonomijos, per paskutinius 5 metus tie kraštai vistiek bando dalį savo prekybos nukreipti į V. Europą.

Jo manymu privatizacija ten vyksta ir gal jau pusė tų kraštų ekonomijos yra privaciose rankose. Nors gal visi R. Europos politikai tiki į rinkos ekonomiką, tačiau sukurti kapitalizmą be kapitalo yra labai sunku. Rimtos privatizavimo pastangos reikalauja atsargių ir rimtų įvertinimų privatizuojamų objektų ir po to sunkių derybų su potencialiais investitoriais. Paskirstymas valstybės turto vi-

siems piliečiams, investicinių čekių pagalba, taipogi sukelia didelių problemų, nes tas nepritraukia į kraštą naujo kapitalo, nei čekių gavėjai nesijaučia savininkais naujo turto. Mr. Eyal mano, kad atsipalaidavimas nuo valstybinio turto R. europiečiams atrodo kaip apgavystė, nes jie nenori tikėti, kad jų dešimtmečių darbas yra eikvojamas ir fabrikai kuriuose jų tėvai vergavo dabar kartais pardudami kaip metalo laužas.

Per dešimtmečius neturėjusios jokių ryšių ir būdamos izoliuotos nuo Vakarų pasaulio, biurokratijoje paskendusios R. Europos vyriausybės, nesugeba patiekti teisingų planų, kurie yra reikalingi, kad racionaliai būtų galima paskirstyti investacinius resursus. R. Europa dabar turi ekonominę santvarką, kuri niekur kitur neegzistuoja ir kuri nežada tiems kraštams gerbūvio gal ilgam laikui.

Taip galvoja labai svarbios D. Britanijos įstaigos direktorius. Mums ilgą laiką užsienyje, demokratinėse valstybėse išgyvenusiems lietuviams, yra dažnai sunku suprasti, kas dabar vyksta mūsų tėvynėje. Sunku kartais suimti į galvą, kada čia į Vakarus atvažiavę mūsų krašto vyriausybės ar verslo atstovai, nežina Vakarų demokratinės santvarkos, krašto tradicijų bei papročių bando ką nors gero Lietuvai ar savo verslui atlikti. Dažnai, išskyrus tuos, kurie perka čia prekes, jie grįžta nieko nepešę, bet išleisdę dideles sumas užsienio valiutos, kuri daugumoje yra skolinta iš Vakarų. Todėl gal ir nereikia stebėtis, kad užsienio lietuvių santykiai pamažu pradeda atšalti ir kad kartais užsienio lietuvių spauda, ypatingai Amerikoje,

gal ir per daug kritiškai įvykius Lietuvoje vertina. Pavyzdžiui "Dirva" rašo (8/12/1994) kad Lietuvos Ekonomikos ministras A. Vasiliauskas, paklaustas apie užsienio bankuose laikomus 500 mln. dolerių (valiutos rezervas) atsakė, kad nežinaš kokiomis sąlygomis tie pinigai užsienyje laikomi ir kokius palūkanų procentus Lietuvos Bankas turėtų gauti. Susidaro įspūdis, kad ponas Ekonomikos ministras nežino ką Lietuvos Bankas su tais pinigais daro ir kokių pajamų iš tų rezervų būtų galima tikėtis. Atrodo, kad Lietuvos ekonominiame gyvenime nėra koordinacijos ir kad kiekvienas ministras sprendžia visas problemas individualiai. Kalbant apie tuos 500 mln. dolerių, kodėl tie pinigai nėra investuoti į ekonomiškai stiprių valstybių, k.a. JAV, Vokietijos ar Anglijos, valstybinius paskolos laktus. Sakysime dabar investavus į JAV paskolos laktus būtų galima gauti 7.3 procentus palūkanų, tad per metus Lietuva gautu virš 36 mln. dolerių, t.y. apie 146 mln. litų. Tas turėtų žymiai sumažinti biudžeto deficitą.

Ponas Lietuvos Banko prezidentas A. Aliukonis kalbėdamas su "Europos lietuvių" korespondentu minėjo, kad yra jau įsteigtas Lietuvos Vystymo bankas ir kad to banko kapitalas bus 10 mln. ECU. Tai yra gera žinia, bet su tokiu mažu kapitalu ne daug bus galima padaryti, kad sustiprinti Lietuvos ekonomiką. Bet pridėjus aukščiau minėtas palūkanas tas bankas galėtų stipriai paremti Lietuvos produkciją.

Lietuvos Banko prezidento pranešimą, būtų galima ir daugiau pakomentuoti. Minėdamas, kad 24 Lietuvos bankai disponuoja "maždaug 500 mln. dolerių". A. Aliukonis nepasakė kiek tie bankai skiria gamybiniam ūkiui.

(Nukelta į 5 psl.)



Vasario 16 d. priėmimo Lietuvos Ambasadoj Washintone: iš kairės Ambasadorius dr. A. Eidintas, pulkininkas V. Pedone, Port Dixie Imports prezidentas (lietuviškų gerimų teikėjas Amerikoje), Ingrida Bublienė, Imports By Kelley prezidentė.

TELEGRAMOS LIETUVOS POGRINDŽIUI

Antanas Dundzila

Pernai mirusio Algirdo Vokietaičio archyve yra beveik dienoraštinės medžiagos iš vokiečių okupacijos laikų. Ta medžiaga tai radijo telegramos, A. Vokietaičio siųstos iš Švedijos į Lietuvą. Telegramos rodo okupuoto krašto ir jame veikusio pogrindžio pulsą. Yra aišku, kad iš Švedijos į Lietuvą ir iš pogrindžio Lietuvoje į Švediją dažnai buvo perduodama apšėdžių žinių.

Vokiečių okupacijos metu A. Vokietaitis pirmą kartą į Švediją išplaukė 1943 liepos 19 d. ir, po beveik 24 valandų kelionės, laimingai pasiekė Gotlando salą. Tų pačių metų gruodžio 16 d. laiveliu jis parvyko į Lietuvą. Po, maždaug, mėnesio laiko Lietuvoje jis 1944 sausio 22 iš Estijos nuvyko į Suomiją ir iš jos laimingai vėl pasiekė neutralią Švediją, kurioje ryšius jau buvo užmezgęs savo pirmosios kelionės metu. Lietuvoje 1944 metų pradžioje artėjančios rusų okupacijos grėsmė buvo aiški, krašte neramu. 1944 pradžioje buvo suorganizuota ir tuoj pat okupanto žiauriai likviduota Vietinė rinktinė. Tų pat metų balandžio pabaigoje vokiečiai išaiškino ir suėmė didelę dalį VLIKo narių. Vasarą, sovietų kariuomenei jau įsiveržus į Lietuvos teritoriją, A. Vokietaitis liepos 15 d. trečią kartą grįžo į Lietuvą ir rugpjūčio 7 d., kartu su St. Kairiu-Kaminsku, vėl išplaukė į Švediją.

Idomu, kad neutrali Švedija toleravo ar net "tyliai" šiek tiek padėjo iš okupuotos Lietuvos atvykusiam rezistentui. Švedų spauda atspausdindavo A. Vokietaičio parūpintų žinių iš Lietuvos. A. Vokietaičiui ir jo bendrininkams reikėjo sumaniai darbuotis, nes Vakarų valstybių pareigūnams jie buvo aiškiai pareiškę, kad rusai taip pat nėra Lietuvos draugai, kad pagrindis siekis Lietuvos suvereniteto atstatymo.

Čia spausdinami A. Vokietaičio radijo telegramų į Lietuvą tekstai yra iš to neramaus, 1944 m. pradžios laikotarpio. Telegramų tekstai visiškai neredaguoti. Prieš 51-ius metus Lietuvos pogrindis gyveno, štai, tokiais užsienio ryšių rūpesčiais.

Tekstai

Radijo telegramų iš Švedijos į Lietuvą 1944 metais

1944.II.4 "Algirdas čia. Jūsų antras bevielis pranešimas neįskaitomas; šiaip patartina narpuoti nuo antro galo. Praneškite antrąją Stettiną".

1944.II.7 "Gauti šeši bevieliai pranešimai; trečias, ketvirtas neįskaitomi. Svarbu pakartoti

daugiau tinkamą rakta; pakeliui siųsti duomenis apie įvykius Vilnijoje".

1944.II.11 "Tiesiog į Rygą eina svarbus paštas; tuoj atsiimkite. Tuosyk įduokite bevieliu žinią tiksliai nurodant vietą laiką, įrašykite numerį išplaukimo kiekvienam pranešime trys; negalima pridėti atvirų žodžių".

1944.II.... "Laivas buvo nuvykęs septynioliktą dieną dvidešimtą valandą; dėl audros nepasiekė kranto. Į ženklus nebūta atsakymo.

"Reikalinga suruošti važia-

1944.III.... "Su Antanu Valiuku yra naujas patogus ryšys. Valiukas turi persiųstinėti ne Gyliui, bet man".

1944.III.15 "Laiske B minėti duomenys apie Lietuvos gyven-tojų žemės apimtį plotą, derlių yra spausdinti, eina iki keturiasdešimt antrų metų imtinai.

Garsinis siustuvus negirdėtas. Pranešti KCS."

1944.III.... "Amerikiečių Raudono kryžiaus pirmininkas Davis pareiškė šiomet eina ruošimas siuntinių Lietuvon, pasiųs kai tik gaus laivą.

Kas atsitiko su Laisvu siustuvu – vėl negirdėtas".

1944.III.20 "Davinėkit per bevielį kuo daugiau faktinių žinių, taipogi kariškų.

"Pranešinėkit apie gaujų



Pirmos kelionės į Lietuvą įgula. Iš k.: A. Vokietaitis, V. Zakss, K. Jurevičius ir kelionės koordinatoriūs V. Žilinskas.

vimą čionai iš Lietuvos. Mes duosim naftą pargrįžimui. Kada laukti?"

"Latvis vėl važiuos negreit. Siųskit ryškią paštą per Estiją". 1944.II.18 "Siustuvus Laisvoji Lietuva puikiai girdimas. Valio! Jie mūsų pasididžiavimas, tačiau tesie itin atsargūs. Rodiklį nukelti iš tryliktos į devintą vietą ir kaitalioti".

1944.II.21 "Šešiolikta vasario dėl trukdytojo negirdėta. Ar susirįšot su Estija? Praneškite gavimą pirmo ir antro siuntinio. Išdėstykite dabartinę laikyseną Lenkijoj link Sovietų Rusijos".

1944.II.25 "Nesupratom tik trečios jūsų telegramos. Mūs indeks toj pat vietoj kaip ir jūs. Indekso skaičius turi keistis. Iššifruot reik pradėti iš galo. Jei gavot naują šifrą, patvirtinkit jo gavimą senu šifru ir siųskit toliau nauju.

"Girdėjom transliacijas abu sekma dieniu. (Išbraukta: "Sveikinam! Užsieny tas padarė didžiulį išpūdį. Jau paleidom žinias ir per švedų spaudą. Praneškite apie nusistatymą Lenkijoj sovietų atžvilgiu.")

1944.III.3 "Laisvas siustuvus girdėjosi tris sekma dienas. Amerikiečiai, anglai itin sudominti ir seka. Siustuvo žinias mes perduodam Švedijos spaudai".

1944.III.3 "Is Rygos paatą gavom. Jūs ruoškite didelį paštą galui kovo. Ar tiesa, kad kas nors išvažiavo čionai? Išdėstykite laikyseną Lenkijoj link Sovietų Sąjungos. Siųskite daugiau karinių žinių".

1944.III.... "Jūsų kai kurie politiniai kreipimaisi prieš paskelbimą buvo čia išaišyti ir kartais keliama abejojimas dėl jų patikimumo. Ateityje ruoškite visokius pareiškimus daugiau kruopščiai ir perspėkit visus misionierius jog nevalia jų taisyti".

pasirodymą visoje Lietuvoje; kas tikrenybė vyksta su Lietuvos Rinkine?"

"Ar ir kokie yra evakuacijos požymiai Lietuvoje ir Latvijoje?"

"Laisvas siustuvus kovo dvyliką dėl trukdytojo negirdėtas; pradėkite siuntimą po trukdytojo nutylėjimo. Praneškite siustuvo KCS".

1944.III.24 "Latviai neišvažiavo kovo dvidešimt penktą, išvyks tur būt savaitę vėliau.

"Mums reikalingi du rinktiniai narsūs žvejai ryšiui palaikyti; jiems leis žvejoti. Mes pasirošę pasitiki. Laukiame jūsiškio laivo".

1944.III.29 "Kovo dvidešimt ketvirtą JAV State Dept. Hull pareiškė respublikonų vadovybei, kad amerikiečių politika dėl Pabaltijo valstybių tebėra pagrįsta keturiasdešimt metų pareiškimu.

"Ar tiesa, kad vokiečiai su būrė daug oro pajėgų aplinkui Karaliaučių Pillau?"

Atsakykite buvusius klausimus. Pranešinėkite apie vokiečių kariuomenę".

1944.III.... "Nepaprastai skubus reikalas aištyti čion su jūsų laivu žmogų svarbiu pasitarimui; jis tuojau su savo laivu grįžtų atgal. Mes jūsų kelionę apmokėtume.

"Vienkart laivu, jei galima, tegul atveža mažiausia du drąsius žvejus; jie būtina reikalingi susisiekimui".

1944.IV.... "Yra pasiteiravimas ar galima gelbėti mūsų žydiją pinigine parama arba padėti pabėgti. Pranešti greitai apie galimumus. Pranešti rabiniskų mokyklų ir Kauno vyriausiojo rabino likimą. Koki rabinai dar gyvi?"

1944.IV.5 "Pirmą balandžio išsiųstas svarbus paštas tiesiog Rygon; greitai pasiimkite".

1944.IV.5 "Latviai laukia gero oro. Latviškas susisiekimas matyti šūdas – labai pripuolamas, todėl svarbu sutvarkyti mūsų pačių važinėjimą. Mes galėtume pasitikti jūsų laivą netoli salos, duotume naftą; tuoj praneškite ar jūs atvyksite".

1944.IV.5 "Latvio išplaukimas susitrukdė; siųskite tuojau žmogų su čia sekancia siunta į Rygą, tuojau praneškite latvišką atsakymą.

"Pranešti Nurtur, Ventspile: laisvas atvyks balandžio penkioliką dieną, vieta pirma ar šešiolikta – vieta antra ar septyniolikta – vieta pirma; laukti Berzs".

1944.IV.14 "Pakartotinas griežtas išspėjimas: nevertoti per bevielį atviros kalbos "Dešimtą balandžio jūsų bevielis siuntėjas vėl siuntė keletą atvirų žodžių. Pakartotinas ir griežtas išspėjimas, kad tatai neleistina; jeigu pasikartos, bevielis bus nutrauktas.

"Mūsų išpūdis, kad latviai iš jūsų sužinojo apie mūsų bevielį ir net kelią. Todėl mus gali kartais ištikti didžiausias nemalonumas.

1944.IV.24 "Paštas kolkas tesie Rygoj; galimai, kad latvis greit nuplauks išsikels į krantą".

1944.IV.28 "Latviai atplauks dvidešimt devintą, jeigu blogas oras tai trisdešimtą dieną į jūsų praneštą vietą".

1944.V.10 "Apie balandžio dvidešimt pirmą Estijoje vokiečiai suėmė mūsų pulkininką. Smulkmėnos čia dar nežinomos.

"Likimas pirmo ir trečio pašto įtartinas. Todėl jūs būkite atsargūs.

"Mūsų paštas keturi, šeši, septyni Latvijoje, tuojau pasiimkite. Latvis turbūt tuoj vėl važiuos. Jūs galėtumėt pasiųsti papildomą paštą".

1944.V.10 "Išspėjimas: balandžio dvidešimt pirmą Estijoje suimti šimtas dvidešimt šviesuolių; yra paliesta politinė vadovybė. Su-

stabdykite seną ryšį per estus iki naujo nurodymo".

1944.V.22 "Atsakykite visus klausimus, ypač dėl tiesioginio susisiekimio. Greitai mes siųsime naują paštą per latvius".

1944.V.24 "Jūsų paštas trys, keturi gautas gegužės dvidešimt pirmą. Jūs neatideliotinais atsiimkite iš latvio mūsų paštą.

"Per paštą ir bevielį davinėkite kuo daugiau žinių apie vokišką kariuomenę Lietuvoje bei aplinkoje".

1944.VI.2 "Kai tik nebėra pavojaus, tuojau atsakykite (į mūsų) užduotus klausimus. Jei jūs neatsakinėsit, mes turim sustabdyti veiklą".

1944.VI.19 "USA lietuvių tautinė pagalba paskyrė šešiasdešimt tūkstančių dolerių metinės paramos lietuviams pabėgėliams Švedijoje.

"Tuoju praneškite ARTUR tėvo gimimo metus".

1944.VI.21 "Atsakykite į mūsų pranešimą iš septinto birželio". 1944.VI.26 "Jūsų siunta iš septinto birželio mes negalime atsakyti, nes nesuprantam apie kokius bei kieno nurodymus jūs tenai kalbate.

"Mūsų keliose paskutinėse siuntose minėtasis reikalas pasidarė dar daugiau svarbus bei skubus. Jeigu mūsų pasiūlymas nepriimtinas, jūs tuojau padarykite (naujus) pasiūlymus mums.

1944.VI.... "Tiesioginis susisiekimas mums šiomet neįmanomas, nes nėra tautiečių igulai ir šeimininkas atsako paremti. Jeigu padėtis pagerės, mes pranešim.

1944.VII.13 "Jūsų triženklė siunta iš liepos šeštos neįskaitoma. Iš kur paimtas slaptaženkli?"

"Mes pradėdam siųsti pagal slaptaženkli, mūsų paštas keturi laiškas G antras.

"Mūsų prietelius tarp liepos penkioliktos ir devynioliktos švęs savo metinę sukaktį pas kleboną. Jūs turite tenai pasveikinti jį".

LIETUVOS MOKYKLA MODERNIOS PEDAGOGIKOS ŠVIESOJE

Henrikas Stasas

Lietuvių kalbos programa iš esmės paremta kalbos ugdymu ir literatūriniu lavinimu. Lietuvių kalbos ugdymo ir literatūrinio lavinimo tikslai leidinyje gana plačiai išnagrinėti ir visur pabrėžiama, kad mokinyss gebėtų laisvai žodžiu ir raštu, laisvai ir taisyklingai reikšti savo mintis. Taip pat daug dėmesio skirta plėtimui vaiko estetinės ir kultūrinės sampratos. O kalbinė veikla mokykloje turi būti motyvuota išmany-mu ir kūrybiškumu. Vienu žodžiu bendras kalbos mokymo tikslas yra išugdyti asmenis gebėjimą suvokti, interpretuoti ir kurti įvairių stilių gimtosios kalbos tekstus ir išmokyti gimtąją kalbą reikšti įvairių gyvenimo patirtį.

Pagrindiniai didaktinės nuostatos klausimai yra komunikacija, sisteminė nuostata, intuicijos, istorinis požiūris ir t.t. Pagal šias nuostatas programos siūlo mokytį kalbą, nes visa kalbinė veikla ir kalbinis bendravi-

mas priklauso nuo tikslo, intencijų, bendravimo būdo ir turinio. Kalbos mokymas ir literatūrinis lavinimas pradedamas nuo I-mos klasės ir dėstomas iki XII-tos klasės, kurioje gimtosios kalbos dėstymo tikslas ir uždavinys yra padėti mokiniui suvokti stilingos – aiškos, tikslios, glaustos – kalbos svarbą ir įtaką komunikacijai, o savitai gyvos, skambios ir vaizdingos – estetiniam išgyvenimui. Tad tiek suglaustai apie kalbos dėstymą reformuotoj Lietuvos mokykloj.

Svetimųjų kalbų dėstymo pagrindinė paskirtis čia nusakoma, kaip būtinybė bendrauti su pasauliu ir pažinti kitas kultūras. Lietuvis būdamas europietis turi gebėti įsisavinti kitų Europos tautų kalbinės kultūrinės komunikacijos gebėjimus. Pirmą svetima kalbą pagal naują bendro lavinimo programą pradedama mokytį nuo IV-tos klasės, o antrosios po dviejų (Nukelta į 8 psl.)

ANTANAS SMETONA – ...

(Atkelta iš 1 psl.)

pirmaisiais nepriklausomybės metais dar stipriau pasireiškė. To priežastis daugiausia buvo Rusiją nusiaubusių ir iš ten atsineštų raudonųjų bacilų nešvarumai. Ir Steigiamasis seimas, ir kiti – eiliniai seimai tos nesantikos sėklą sėjo, piršo ir reikė tiek konstitucijoje, tiek visoje reformose. Įvairios srovės viena su kita triukšmingai varžėsi, barėsi, nesugyveno. Visuotinio balsavimo aplinkybėse tos varžytinės išsivystė į nešvarią demagogiją bei rietenas, kurios jaunai valstybei bei kraštui buvo žalingos, nes visuomenę ne auklėjo demokratijos dorybių, bet skaldė ir stūmė valstybę į visišką padėties pakrikimą. Tokia padėtis vyriausybę padarė nevieningą ir todėl bejėgę tvarką atstatyti.

Pirmasis paprastasis seimas, išrinktas 1922 metų pabaigoje, nedavė jokiai partijai daugumos ir dėl nenugalimų tarpusavio nesutikimų, 1923 metų pavasarį, vadinasi tik po kelių mėnesių, turėjo būti paleistas.

Nauji rinkimai užtikrino krikščioniškojo bloko daugumą, kuris įstengė išlaikyti vyriausybę per visus trejus metus. Tačiau partijų varžytinės tuo metu dar paastrėjo ir nauji, 1926 metų pavasario rinkimai praėjo tiesiog užnuodytoje rietenų atmosferoje. Kairiosios partijos, pasinaudamos tikromis ir prasimanymomis vyriausybės klaidomis, su mažumų pagalba, paveržė iš krikščioniškojo bloko daugumą seime.

Buvo sudaryta koalicinė vyriausybė iš valstiečių liaudininkų, socialdemokratų ir tautinių mažumų atstovų. Bet socialdemokratai buvo veržlesni už kitus: jie turėjo gerai apgalvotą savo nešva-

rių siekių programą ir visur trukdė vyriausybei veikti. Jų įtakoje naujasis seimas tuojau panaikino karo stovį ir kitus suvaržymus, trukdžiusiems jiems savivaliauti. Tuo pasinaudojo liberališkasis elementas, kurio sudėtyje daugiausia buvo komunistai. Prasidėjo jų demonstracijos Kauno gatvėse, ir įvairūs išsišokimai net prieš kariuomenę. Labai savivaliauvo ir lenkiškoji mažuma. Kilo konfliktas su bažnyčia.

Jau ir taip nusigandusi visuomenė dar daugiau susirūpino, kai Vidaus reikalų ministerija pradėjo nuolaidžiauti priešvalstybiniais gaivalams. Lietuva staiga dideliais šuoliais artėjo prie visokių priešvalstybinių gaidžių anarchijos. Kai įsidrąsinę komunistų būriai triukšmavo Kauno gatvėse ir net užpildinėjo jų giedamam internacionalui nesaliutuojančius mūsų karininkus, o prieš tuos triukšmadarius protestuojančios studentijos eiseną buvo labai žiauriai raitosios policijos išvaikyta, tai suprantama, kad visuomenė, o ypač karininkija, negalėjo į tai ramiai žiūrėti – reikėjo reaguoti. 1926 metų gruodžio 17 dieną karininkų įvykdytas perversmas privertė atsisistatinti ministrų kabinetą ir valstybės prezidentą dr. Kazį Grinių. Naujuoju valstybės prezidentu seimas išrinko Antaną Smetoną.

Tad, turėdami labai suglaustai pateiktus faktus, ir iš nūdienės perspektyvos žiūrėdami į tų dienų įvykius klausime: ar galėjo naujasis valstybės prezidentas, Antanas Smetona, norėdamas krašte atstatyti ir stabilizuoti pašlijusią tvarką, švelniai glostyti ir pagirti valstybės priešus, ar eiti su jais į derybas? Žinoma, kad ne, nes nieko gero



Lietuvos Vyčių Clevelando kuopa šventė savo globėjo Šv. Kazimiero dieną. Nuotraukoje: Lietuvos Vyčiai atneša šv. Mišių auką. Priima kun. G. Kijauskas S.J. V. Bacevičiaus nuotr.

nebūtų laimėjęs.

Taip, jis galėjo įvesti krašte visuotinę diktatūrą, suvaržyti visas laisves ir valdyti, taip sakant, "geležine ranka". Arba jis galėjo visai paleisti vadžias, gaspadoriškai kalbant, nuvairuoti valstybę į dar didesnę chaosą, privesti tautą prie kruvinų riaušių ir sudaryti dar palankesnes sąlygas Lietuvoje komunizmui įsigalėti. Jis to nepadarė, bet siekė taikiu būdu įvesti krašte tvarką. O vis dėlto jis kai kurių buvo vadinamas diktatorium. Kodėl? Kame to priežastis? Istorikas dr. Juozas Jakštas LE XV tome į tą klausimą aiškiai atsako: "1926 m. prezidentas (A.S.) patvirtino jam sukilėlių parinktą prof. Augustino Voldemaro vyriausybę. Naujoji vyriausybė iš pat pradžių griežtai pasuko į dešinę... Jo (Voldemaro) kryptis buvo žengti visai nau-

ju, itališkam fašizmui palankiu, keliu. Naujosios vyriausybės valia susilaikyta nuo seimo rinkimų. Netrukus Voldemaro kursas dar pagriežtėjo... Opozicinės partijos nors ir nebuvo uždarytos, bet jų veikla trukdoma... Prezidentui Antanui Smetonai toks ministro pirmininko valdžios kursas nepatiko ir prasidėjo trynimasis tarp prezidento ir jo ministro pirmininko... Skilimas valdžios viršūnėje negalėjo ilgai tęstis ir prezidentas jį nutraukė, 1929 m. rugsėjo 19 d. atleisdamas Voldemarą iš pareigų. Tuojau buvo pajustas nuosaikešnis valdžios kursas, nes A. Smetona su jo pasirinktu naujuoju ministru pirmininku Juozu Tūbeliu švelnino režimą. Žymiai prilo tokia "valstybės priešų" medžioklė, kokia buvo Voldemaro laikais. Pirmasis sušvelnėjusio režimo ženklas buvo amnes-

tija kai kuriems politiniams kaliniams. Opozicinės partijos galėjo laisviau veikti. Net ir neklaužadoms socialdemokratams buvo pripažinta veikimo laisvė..." – baigia dr. Jakštas.

Prie gruodžio 17-tos dienos perversmo privedę įvykiai turėjo ir visai politikoje nenusimanantį įtikinti, kad Lietuvos piliečiai, ypač jos mažumos, demokratijai nebuvo nusiteikę ir priaugę. Pats Antanas Smetona apie demokratiją išsireiškė: "Demokratiškai gyventi bei naudotis jos vaisiais reikia išmokti. Tos tiesos dėsnio reikia ieškoti žmogaus sąmonėje, gebančioje skirti, kas gera ir kas pikta... Kaip daugumoje Europos valstybių parlamentinio valdymo santvarka neišsilaikė, taip negalėjo išsilaikyti ji ir Lietuvoje."

(Bus daugiau)

SUKAKTYS, ATSIPIRAŠYMAI IR VILTYS

(Atkelta iš 1 psl.)

žmonių – todėl tokie atsiprašymai neturi jokios logikos. Kitų partijų atstovai Č. Jursėno atsiprašymą vertina kaip deklaratyvų, kai sakomi žodžiai skiriasi nuo darbų – Seime nesutariama net dėl mažiausių smulkmenų, nepastebėta, kad Č. Jursėnas vardan santarvės kur nors būtų nusileidęs. Kaip vieną LDDP nenoro ieškoti santarvės pavyzdžių minimas konfliktas dėl Genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovo skyrimo.

Č. Jursėno atsiprašymą Tėvynės Sąjungos pirmininkas V. Landsbergis pavadino neadekvačiu padarytai skriaudai bei nenuoširdžiu. Jo nuomone, jei LKP – LDDP iš tikro jautė savo kaltę ir norėjo atsiprašyti tautos, tai ji turėjo likviduotis, o individualią atgailą daugelis žmonių jau padarė išeidami iš partijos.

Šiomis dienomis buvo pažymėta dar viena sukaktis

– jau dveji metai kai LDDP vyriausybei vadovauja A. Šleževičius. Ta proga jis pasidžiaugė, kad Lietuva peržengė ekonomikos raidos kritinį tašką, kad blogiausios dienos jau praeityje, kad pavyko stabilizuoti ekonomiką. Jis tvirtina, jog pernai bendras vidinis produktas nesumažėjo kaip iki šiol, o preliminariais duomenimis, išaugo maždaug 1,5 procento; infliacija Lietuvoje sudarė 45 procentus; pirmą kartą per pastaruosius metus pradėjo didėti gyventojų realiosios pajamos, gerokai sumažėjo metinės kreditų palūkanų normos.

Šiais metais premjeras laukia lemiamo Lietuvos ekonomikos persilaužimo ir tiki si 5 nuosimčių bendrojo vidaus produkto augimo, Lietuvoje pagamintos produkcijos apimčių bei prekių apyvartos su užsienio šalimis didėjimo. Prie svarbiausių proble-

mų, kurias šiemet reikėtų išspręsti, jis priskiria nuolatinį mokesčių administravimo gerinimą, šalies bankininkystės stiprinimą, užsienio bankų pritraukimą į Lietuvos rinką, palankesnio prekybos režimo nustatymą kaimynams bei muitinių kompiuterizavimą.

Tačiau premjero optimizmas ne visiškai atitinka Lietuvioje vyraujančias žmonių nuotaikas. Jeigu 1991 metais šalies raidą teigiamai vertino dauguma šalies gyventojų, tai naujausios gyventojų apklausos duomenimis, tik 22 nuosimčiai apklaustųjų mano, kad Lietuva vystosi teisinga linkme, 71 proc. gyventojų vertinimai skeptiški. 62 nuosimčiai nepatenkinti demokratijos raida, tik 22 nuosimčiai mano, jog jų visuomeninės ir ekonominės teisės yra gerbiamos, o 74 nuosimčiai – kad pažeidinėjamos. Žmonių nusivylimą rodo ir tai, kad pernai pirmą kartą pokario metais Lietuvoje daugiau žmonių mirė negu gimė.

IR TAIP NETOLI IR TAIP...

(Atkelta iš 3 psl.)

Atrodo, kad daugumoje tie bankai finansuoja importinę prekybą ar tarpininkavimą. Dėl to ir, žinoma dėl kitų priežasčių, atsiranda deficitas tarptautinių mokėjimų balanse, kuris spaudos žiniomis 1994 m. galėjo būti apie 2 mlrd. litų. Tas rodo, kad Lietuva per daug iš užsienio perka ir per mažai eksportuoja. Tenka stebėtis, kad Lietuva, kuri prieš karą garsėjo kaip žemės ūkio produktų eksporteris, dabar perka iš Baltarusijos 1500 tonų sviesto (o 1938 m. eksportavo 17000 tonų). Taigi per daug išleidžiama visokioms kelionėms (valdžios žmonių ir privačių), reprezentacijai, diplomatinei tarnybai ir kitiems gal nebūtinai reikalingiems reikalams. Mums Vakaruose daug metų išgyvenusiems lietuviams,

ypatingai tiems, kurie turi komercinį ir industrinį patyrimą, dažnai yra skaudu matyti kaip iš Lietuvos atvykę, net ir aukšti valdininkai, švaistosi su krašto resursais.

Iki šiol neteko matyti jokio valdžios paruošto ekonominio plano, kurį vykdančias kraštas greičiau pasiektų aukštesnio gyvenimo standarto visiems krašto gyventojams ir greičiau priartėtų prie V. Europos ūkinės gerovės. Gi dabar gaunasi įspūdis, kad ten vyrauja savotiškas kapitalizmas su žiauriu veidu, kurį tarpas tarp turtingų ir biednų visą laiką didėja. Lietuva galėtų daug pasimokyti iš Skandinavijos kraštų, su kuriais dabar artimai bendrauja. Nejaugi ir Lietuvoje, kaip Mr. Eyal pasakė, vyrauja ekonominė santvarka, kuri niekur kitur neegzistuoja.

Petras Varkala

NEIŠSIPILDĘ LŪKESČIAI

Vytautas Matulionis

Vilniaus Valstybinio Operos ir Baleto Teatro solistų, mezzosoprano Vitalijos Šiškaitės, tenoro Broniaus Tamašausko ir pianisto – akompaniatoriaus Roberto Bekonio koncertas, 1995.III.5., Dievo Motinos parapijos salėje, Cleveland, Ohio. Koncerto rengėjai: Clevelando ir apylinkių ateitininkai. Programoje taip pat angliškai pažymėta: "USA tour organized by Lithuanian Cultural Connection, Inc." Klausytojų trys šimtai.

Koncertą pradėjo Vitalija Šiškaitė trimis lietuvių kompozitorių dainomis: A. Kačanausko "Vai gražu", V. Kairiūkščio neįjaukiai slaviškų nuotaukų romansu "Aš viską, viską užmiršau" ir nenugirsto kompozitoriaus "Oi, bernyti" (vietoje programoje įrašyto Kairiūkščio "Vidurnakty"). Iš šių dainų paaiškėjo, kad solistė yra didelio, stiprių viršūnių balso savininkė. Balsas plačios skalės, bet labai tamsaus tembro. Balsės gimsta ir dažnai užkliūna kažkur giliai gerklėje. Išvydę dienos

šviesą jos ne skaidrėja, bet lieka suspaustos, užgniauztos, kartais riaumojančiai niūrios. Sceniniu judesiu dainininkė, atrodo, giliai išgyvena kiekvieną dainuojamą kūrinį, bet nelabai kreipia dėmesį į niuansavimą: viskas atliekama kurtinančiai stipriu balsu. Tai dainas suvienodina, padaro jas nuobodžiomis. Toks balso tvanas nesuprantamas, ypač lietuviškose dainose. Kitas trūkumas – labai neaiškiai tariami žodžiai.

Lyrinio atspalvio, vidutinio dydžio balso tenoro Bro-



Solistai iš Lietuvos tarp koncerto rengėjų. Iš k.: P. Stungys, D. Staniškienė, E. Šilgalis, B. Tamašauskas, V. Šiškaitė, kun. G. Kijauskas S.J., R. Bekionis, B. Kasperavičienė ir R. Bridžius. V. Bacevičiaus nuotr.

niaus Tamašausko gera taršana kiek praskaidrino suniuksią nuotauką. Jis prisistatė su šiomis dainomis: B. Dvariono harmonizuota liaudies daina "Tris dienas, tris naktis" (ne "Trys dienos, trys naktys" kaip programoje įrašyta), A. Kačanausko "Pradalgiaus" ir Naglio ariosos iš V. Klovos operos **Vaiva**. Iš šių dainų solistui geriausiai pasisekė "Pradalgiaus". Dainuojant Naglio ariosos, balsas skambėjo aštrokai. Tačiau nemaloniausiai nuiteikė daina "Tris dienas, tris naktis". Ši paprastutė daina – lietuviškos liaudies lyrizmo pavyzdys – gražiai įkūnyta nesudėtingoje melodijoje. Ji prašyte prašė švelnumo, svajingumo, mįslingo ilgesio, sidabro skambesiu erdve skriejančio balso, ne šiurkščiai girgždančio žvirgždo. Čia dainininkas ir suklupo. Kai kurios gaidos buvo bereikalingai ištęstos, čia ypa-

tingai svarbus piannissimo sunkiai valdomas. Vietoj guodžiančio svajingo ilgesio klausytojo ausį raižė net šiurkštokeris riksmas. Nesinori tikėti, kad solistui ši daina yra neįkandama. Gal ji kamavo kažkokios balso negalės?

Nebe pirmą kartą Clevelande girdimas pianistas Robertas Bekionis vėl įrodė savo muzikinį subrendimą ir interpretacinį jautrumą paskambindamas F. Liszt "Sonetto del Petrarca no. 104" (iš "muzikinių paveikslų" rinkinio **Annees de Pelicranga**). Tai pianistas kuris, riešukučiomis žarstydamas gaidas, neužmiršta kūrinio kilmės, jo šaknų kompozitoriaus ir poeto vaizduotėje ir menininko išpareigojimu atliekamam kūrinui.

Antruojų išėjimu, dailios išvaizdos solistė Vitalija Šiškaitė padainavo tris norvegų kompozitoriaus E. Grieg dai-

nas: "Gulbė", "Rožių metas" ir "Vandens lelija". E. Grieg, vienas didžiausių Skandinavijos kompozitorių, yra parašęs beveik 150 dainų. Jo muzikoj atsispindi norvegų būdas, gamta, blyški šiaurės šviesa. Šiose dainose, po skandinaviško santūrumo ledu, tvyro žmogiški jausmai ir aistros, protarpiais tą ledą ištirpdantys ir nešaurietišku veržlumu išnyrantys į paviršių. Dainininkei geriausiai pasisekė "Vandens Lelija". Joje solistė sėkmingiau aptamdė maištingą balsą, ji pažabodama ir priversdama nusilenkti dainos dvasiai. "Gulbė" ir "Rožių metas" skaudžiai nukentėjo nuo gaivalingo balso atplūdžio, garso potvyniui paskandinant čia taip svarbius žodžius, o tamsius balso tonams užgožiant bet kokią šviesesnę jausmą.

(Nukelta į 7 psl.)



Koncertui pasibaigus. R. Bekionis, V. Šiškaitė ir B. Tamašauskas. V. Bacevičiaus nuotr.

Vytautas Rėkus

POLUNDRA

(Ištraukos iš knygos)

(Tęsinys. Pradžia Nr.8)

5. Balanda

Balanda – tai skystut skystutėlis sovietinis srėbalas, o tiksliau – virtas vanduo su keliais grūdėliais kruopų. Balanda yra pastoviausias lagerių "patiekalas", o iš tikrųjų – tai priemonė žmonėms paniekti, kaliniams nualinti, metodas, padedantis visokeriopai žmogų sužlugdyti, išsekinti jį iki galadienio būsenos. Galadienis ir balanda neatskiriamai susiję, kaip neatskiriamas sovietų totalitarizmas nuo lagerių sistemos. Atrodė, kad jeigu nebūtų balandos, nebūtų lagerių, ir atvirkščiai... Balanda nepalyginama su jokių patiekalu. Niekada mano tėviškėje net kiaulėms neduodavo tokio ēdalo. Tai dėl balandos žmonės nebuvo panašūs į žmones, kaip balanda nebuvo panaši į sriubą, nors taip oficialiai ji buvo vadinama. Balanda pridengė visus argu-

mentus, kad žmonės sovietų lageriuose miršta badu. Kažkoks atstovas pasakė: "Balanda labai gražus pavadinimas, tai turėtų būti skanus patiekalas", ir nesuprato, ko tie kaliniai skundžiasi. Tas, kuris nevalgė balandos niekada nesupras, kodėl žmonės galėjo mirti badu. Nesupras tie, kurie nevalgė tos balandos iš rūdijančių skardinių dėžučių, be šaukštų diena po dienos, savaitė po savaitės – kol pasiekdavo paskutinį laipsnį – tapdavo lagerio kaliniais dochodiagomis, kai net žmogaus protas ima temti, savikontrolė silpnėti, sąmonė nykti. Tegul sotieji nemano, kad ta nelaimė jų niekada nepasieks. Mes irgi taip nemanėme.

Mes neturėjome nei indų, nei šaukštų, nes čekistai atėmė iš mūsų viską, kai Marjampolės kalėjime ruošė mus išvežti. Lageryje neturėjome ir ką pilti tos balandos, tai apspitome mėšlyną,

kur kam ne kam pasisekė rasti kokia rūdijančią skardinę žuvų dėžutę. Laimingieji, radę tą dėžutę ir gavę balandos, gėrė, nepaisydami, kad rūdijanti skarda pjaustė jų lūpas. Žmonės atrodė lyg sumušti. Mėšlynas buvo galadienių vilties kasykla, kur tikėjosi kiekvienas surasti ką nors panašaus į valgį. Skęstantis stveriasi ir už skustuvo. Mėšlynas buvo ištisai išvartytas, išskrostant, ten judėjo galadieniai, lyg skudurų krūvos, žmonės visokių tautybių. Buvo atstovų net ir vyriausio iš dviejų šimtų tautų brolio. Ant mėšlyno neturėjo reikšmės nei tautybė, nei pažiūra, nei tikėjimas. Jeigu kuris ką nors rasdavo, tai jį jau nepajėgiantį gintis, užpuldavo kitas. Dochodiaga prieš dochodiagą, kaip ir visoje sovietų imperijoje pilietis prieš pilietį – tai totalitarizmo sistemos pagrindas. Ta žiauri tikrovė labai pagreitino žmonių fizinį ir protinį nuosilpį. Tokioje būklėje žmonės – dochodiagos nebuvo jau pavojingi imperijai, kuri sukūrė naikinimo priemones, skirtas įtariamie-

siams ir tai santvarkai nepalankiesiems. Jeigu nepalankiųjų nebuvo, tai juos išgalvodavo, nes buvo būtina nuolatos "kovoti už socializmą", kad nukryptų žmonių dėmesys nuo tikrosios priežasties, dėl ko yra toks vargas, nelaimės ir tragedija – tos santvarkos padarinys. Bent kiek įtariamą žmogus – jau ir kalinamas, o jeigu pasitaikydavo kam sugrįžti, tai laisvėje prieš juos būdavo užsiudomi vietiniai pareigūnai. Ne visi išlaikydavo tą niekšybę.

Niekada balanda nepravokė man, nes tas patiekalas buvo be skonio ir kvapo. Balanda man prisispavėno baisiausiame sapne, sapne apokaliptinėmis aplinkybėmis. Pabudau visas suprakaitavęs ir džiaugiausi, kad tai nebuvo tikrovė. Prieš karą tėviškėje kartais mėgindavome elgetų valgio salamoko, kurį dėl įdomumo ir dabar pasidarau ir valgau, vaisinū kitus. Darant salamoką, reikia sutrupinti svogūną, sutrinti su druska, užpilti virtu šaltu vandeniu ir valgyti su šutintomis bulvėmis. Balan-

dos pagaminti nesugebėjau, nes negaliu suvokti protu ir negaliu prisiversti fiziškai kada nors pamėginti balandos, to pasityčiojimo iš žmogaus valgio simbolio. Balanda – tai tokia žmogaus mitybos panieka, kaip totalitarizmas – santvarkos pasityčiojimas.

Santvarka turėtų būti žmonių susitarimu nustatytos teisės siekti geresnių gyvenimo sąlygų ir geresnio tautų gyvenimo.

6. Šiaurės pašvaistė

Jaunystėje svajojau pamatyti šiaurės pašvaistę. Taip gyvenimas susiklostė, kad pamačiau šiaurės pašvaistę tada, kai nenorėjau, kai nesugebėjau gėrėtis jos grožiu ir džiaugtis. Per žiauri buvo sovietų lagerių tikrovė, kad galėtum žmogus laisvai žavėtis tuo išsvajotu šiaurės reginiu.

Po pusmečio mes, lagerininkai, jau buvome tikri dochodiagos. Vorkutoje sausio mėnesį saulė visai neužteka. Naktis tęsiasi dieną ir naktį. Mes jautėmės užtemdyti tų sąlygų, į kurias mes subruko. (Nukelta į 7 psl.)

NEIŠSIPILDĘ LŪKESČIAI

(Atkelta iš 6 psl.)

Klausytojų nepasitenkinimui, vietoj gražiosios arijos "Una furtiva lagrima" iš G. Donizetti operos *L'Elis ir d'Amore*, Bronius Tamašauskas pasirinko A. Kačanausko dainą "Oi, kas sodai". Atsižvelgiant į šiame koncerte dainininką persekiojusius balsinius nesklaidumus, šis pakeitimas jam išėjo į naudą. Ši nudainuota daina, nors ir ne visai išpūdingai atlikta, solistui buvo daug minkštesniu riešutu nei būtų buvęs anksčiau minėtoji arija. Kastyčio arijai iš K.V. Banaičio operos *Jūratė ir Kastytis* trūko didvyriškesnio balso, ugnies, muzikinės narso ir... tikslios intonacijos.

Antrosios koncerto dalies pradžia, pianistas Robertas Bekionis paskambino giliai religinės nuotaikos F. Liszt "Litany after F. Schubert" ir to paties kompozitoriaus "Waltz impromptu" – trapų, linksmos nuotaikos ir pasaulietiško nerūpestingumo kūrinį. Klausimas: kodėl šie abu kūriniai programoje įrašyti angliškai? Nors pianistas skambino tik F. Liszt kūrinį, pasirinktos kompozicijos, nuotaikomis ir reikalavimais, buvo įdomiai skirtingos. Tuos skirtumus Bekionis įtikinančiai išryškino ir gal todėl atkreipė didesnę klausytojų dėmesį. Norint nenorint tenka pripažinti, kad Bekionio skambinimas sudarė iškiliausią šio koncerto dalį.

Vėl pasirodžiusi scenoje, solistė Šiškaitė itališkai sudainavo Azučenos ariją "Stride la vampo" iš G. Verdi operos *Il Trovatore* antrojo veiksmo.

(Atkelta iš 6 psl.)

Tamsa buvo tarp mūsų ir normalaus pasaulio, pragaro mašinos tamsa. Juk mes buvome už dvigubos geležinės uždangos. Giedras dangus, atskleidęs žvaigždes, blizgančias sniego begalybę, retkarčiais rodė mums baltas naktis, poetų apdainuotas. Bet ne mums tos dainos. Mes buvome pasmerkti. Lageris ir kelias į darbą buvo apšviesti prožektoriu. Mus užsimiegojusius ir alkanus išvarydavo į lagerio užpustytą kiemą, o prie vartų stovėjo mongolai su ginklais. Brigadininkai skaitė kalinių pavardes, surašytas ant skiedros, nes popieriaus nebuvo. Tas kankinantis patikrinimas tęsėsi, rodos, amžinybę. Mes, dochodiagos, sulinkę vatinukų skuduruose, svyravome ant vėjo, kantriai stovėjome rikiuotėje, nes "žingsnis į kairę, žingsnis į dešinę...", ir mongolas gali šauti be įspėjimo.

Per vieną tokį patikrinimą beprasmiškai apsidairiau aplink. Staiga pastebėjau danguje neregėtą vaizdą, kurį

mo. Joje Azučena prisimena savo motiną sudegintą ant laužo kaip raganą. Arija buvo atlikta su išjautimu, ryškia vaidyba, gal per daug balso vadeles atleidus, kartais tonui lyg šlubuojant. Atsisiųsi Leonoros arijos ("O mio Fernando") iš G. Donizetti operos *La Favorita*, Vitalija Šiškaitė lietuviškai sudainavo aistringai viliojančią habanerą ("L'amour est un oiseau rebelle") iš G. Bizet operos *Carmen* pirmojo veiksmo. Įdomu, kad abu solistai atsisakė Donizetti arijų.

Užbaigdamas solistinę koncerto dalį, Bronius Tamašauskas itališkai atliko dvi Cavaradossi arijas iš G. Puccini operos *Tosca*: "Recondita armonia" (iš pirmojo veiksmo) ir "E lucevan le stelle" (iš trečiojo operos veiksmo). Pirmojoje buvo nesunkiai pastebimi intonaciniai sunkumai, o antrojoje, nors ir geriau pasisekusioje, trūko gailiško noro gyventi, nujauciant mirtį neišvengiamai artėjant. Balse jautėsi kažkoks nuovargis, šurkštumas, įstojimai nebuvo tikslūs, keistoka buvo ir italų kalba.

Koncertą užbaigė abu solistai lietuviškai padainuodami dramatinį Don Jose ir Carmen duetą ("C'est toi? C'est moi!") iš ketvirtos G. Bizet operos *Carmen* veiksmo – pačią operos pabaigą. Nors šiame duete abu solistai pažėrė ir keletą ryškesnių vaidybinių ir balsinių žiežirbų, duetas pilnai nepakilo iki neišvengiamai tragiškos atomazgos. Nebuvo čia nei nesuvaldomos aistros apakinto Don Jose veržimosi į pražūtį,

sunku būtų net aprašyti. Tai buvo šiaurės pašvaistė. Jeigu būčiau fanatikas, būčiau akylai patikėjęs, jog tai stebuklas. Tas netikėtas reginys net širdį suspaudė. Skaudus kontrastas: neapsakomas gamtos grožis ir žiauri lagerio tikrovė. Tą akimirką nevalingai prisiminiau mano gyvenime patirtus gražiausius atsitikimus. Mintys veikė kosminiu greičiu be mano valios. Kažkodėl prisiminiau Vilniaus Operos teatre pastatytą G. Pučinio operą "Madame Butterfly", jos tą dalį, kada Čiočio-San, laukdama Pinkertono (jų sūnaus tėvo), puikia arija išsakė tokią įtikinamą viltį, kad negalima netikėti. Vėlesnis dramatisms buvo panašus į mūsų nelaimę. Per atdarą langą buvo matyti žydintis vyšnių sodelis, o lange vėdavo švelniai vėjo judinama užuolaidėlė. Šiaurės pašvaistė atrodė lyg didelė užuolaida, kabanti aukštai, pačiame dangaus viršuje ir beveik siekianti horizontą toluomoje, švelniai judanti, lyg nuo vėjo lengvų dūšnių. Mikroskopinės dulkelės vingia-



Svečiai iš Lietuvos po koncerto Hot Springs, Ark. lietuvių tarpe. Žemai sėdi: R. Sabaliūnienė, ir Sirutienė, II-oje eilėje: R. Jucienė, sol. V. Šiškaitė, A. Kriaučiūnienė, pianistas R. Bekionis, stovi: V. Jucas ir sol. Br. Tamašauskas.

nei Carmen išdidaus (bet kartu ir paklusnaus) nusilenkimo kortų išpranašautam likimui. Čia būtina įterpti, kad šiame duete savo partiją puikiai atliko Robertas Bekionis: pianistiniai jis nuolat augo iki pasiekė triuškinančią dueto viršūnę.

Priedui dosnūs solistai dar pridėjo porą dainų. Vitalija Šiškaitė lietuviškai padainavo "Seguidilla" ("Pres des remparts de Seville") iš pirmojo *Carmen* operos veiksmo, o tenoras Tamašauskas ariją "La donna e mobile" lietuviškai (mums žinomą kaip "Širdys mergelių") iš G. Verdi operos *Rigoletto* ketvirtosios veiksmo. Nors šioje arijoje buvo ir toninių nesklaidumų, solistas parodė dailų piano. Neblogai, nors ir ne visai tvirtai, nuskambė-

jo ir baigminė aukštoji gaida.

Gaila, kad į šį koncertą klausytojų sudėti lūkesčiai pilnai nepasiteisino. Užsienio lietuvių spaudoje yra jau seniai ir giliai išsiskynęs abejotinos vertės paprotys iš anksto iki dangaus kelti būsimus renginius: "bus nepaprastai aukšto lygio koncertas", "bus nuostabaus grožio koncertas" ir t.t. ir t.t. Suprantama, kad tai daroma norint visuomenę sudominti, bet kur saikas? Nors profesionalai menininkai būtų laimėję galybės konkursų, ne kiekviename koncerte, dėl vieno ar kitokio, kartais visai pateisinamų priežasčių, juos lydi sekmė, o tada ne tik klausytojai jaučiasi apvilti, bet nepaglosto ir kritikai. Ateityje rengėjams reikėtų atidžiau apsidairyti.

PRIMINIMAS

JAV LB Švietimo tarybos koordinatorės mokykliniams reikalams primena, kad Švietimo tarybos paskelbti piešinių ir rašinių konkursai baigiasi balandžio 1 dieną. Konkurso taisyklės buvo išsiųstos visų liuanistinių mokyklų vedėjams. Pasakų tekstai ir knygelės kietais viršeliais (naudojamos ketvirtajai piešinių konkurso grupei) gaunamos Švietimo taryboje: 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Turint klausimų, prašom kreiptis į Vidą Brazaitę: 7823 Belle Rive Ct., Tinley Park, IL 60477 tel. 708-532-1592.

ir paniekinimą. Rodos, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis būtų sugebėjęs pavaizduoti šiaurės pašvaistę popieriuje, o gal būtų sukompanavęs ir rimtą muzikinį kūrinį. Stebint tada tą grožį, savaime pradėjo galvoje, kažkur pasąmonėje, užti garsai gražiausios muzikos, kurią kada esu girdėjęs. Tai švelnūs švelnūs piano, pianissimo garsai, lyg dirigento lazdelės burtininkės išgauti jautriausi garsai, kai toji paliečia smuiko ir violončelės stygas, sukeldama vinguriuojančią melodiją, o jai pritaria pučiamieji subtiliausiu šlamėjimu. Tai vėl lyg atsiliepia Vagnerio paslaptingi griausmo aidai – kažkur toli toli. Tardami "Šiaurės pašvaistę", girdime labai taikliai garsais nusakytą nepaprastą šio riešinio grožį. Ir nors nesigirdi to "ššš" šlamėjimo, pasąmonėje jauti, kad tos mikroskopinės dulkelės savo žaismu tyliai tyliai tarpu savęs šiugžda.

Nors tas reginys truko vos trumpą minutėlę, bet sušpėjau pažvelgti į pasaulio grožį, paslaptingą gamtos

dovaną žmonėms. Ar pamatysiu kada nors šiaurės pašvaistę normaliomis žmoniškomis sąlygomis? Ar išgirsiu tuos muzikos sukurtus garsus, teikiančius dvasiai tiek pasigėrėjimo? Tikiu, kad kompozitoriai sukurs o menininkai nutapys kūrinį, vaizduojantį mūsų sąmonėje nedylantį grožį.

Brutaliai nutraukė mano žavėjimąsi tuo pasakišku reginiu riksmas:

– Šak v lev, šak v prav, strieliat budu... (žingsnis į kairę, žingsnis į dešinę, šausiu...)

Po to sustaugė sargybos viršininkas:

– Į darbą žengte marš!

Gailėjau, kad taip trumpai galėjau gerėtis tuo reginiu.

Mano jėgos buvo taip išsekusios, kad pagalvojau: "Gal bus lengviau mirti man, dochodiagai, pamačiusiam tą pašvaistę, gamtos sukurtą simfoniją?"

Šiaurės pašvaistė yra gamtos gražumas, kad galėtum jį žavėtis žmogus ir kad turėtum už ką garbinti Dievą.

(Bus daugiau)

LIETUVOS MOKYKLA...

(Atkelta iš 4 psl.)

metų. Iš svetimų kalbų leidinyje nurodytos anglų, prancūzų, rusų ir vokiečių.

Bendrojo lavinimo mokykloje visuomenės mokslus sudaro privalomieji dalykai, kaip istorija, geografija ir pilietinės visuomenės pagrindai. Taip pat į visuomenės mokslą įeina ir pasirenkamieji dalykai, kaip ekonomikos pagrindai, filosofijos pradmenys, teisė, psichologija, etninė kultūra ir kiti. Visuomenės mokslais siekiama išugdyti laisvą žmogų, gebantį kurti demokratiškos gyvenimosios visuomenės ir valstybės. Įvadinėse pastabose taip pat pabrėžiama, kad visuomenės mokslo dalykai padeda kiekvienam susikurti autentišką pasaulėžiūrą ir skatina sąmoningai ir savarankiškai pasirinkti savo ideologiją. Naujoji mokykla taip pat atvira visiems kultūrinės, ūkinės ir politinės informacijos šaltiniams. Kad išleisti į gyvenimą jaunuolių, – jaunuolė su Lietuvos bei pasaulio kultūros ir jų raidos nuovoka, į visuomenės mokslą integruojami tokie dalykai, kaip etninės kultūros, kultūrologijos pradmenys, sociologijos ir politologijos pradmenys bei teisė ir ekonomika.

Geografija yra vienas iš labiausiai integruotų dalykų. Ji mat apima didžiulę sistemą: gamtą, žmogų ir jo kultūrą. Be to ji apima tris pagrindines reiškinių sistemas: erdvinę, ekologinę ir vientisą globalinę. Geografijos mokymu, kaip leidinyje sakoma, siekiama ugdyti laisvą, kūrybingą, tolerantišką, demokratijos vertybėmis ir principais besiremiančią asmenybę. Taigi, kaip matote, demokratinė tendencija čia, lyg raudona gija, eina per visas ugdymo ir mokymo programas.

I – IV klasėse geografijos žinios patiekiamos integruotame kurse "Aš ir pasaulis". V klasėje geografijos

žinios integruojamos į gamtos kursą "Gamta ir žmogus". Taip kiekvienoje klasėje geografijos kursas nagrinėja vis naujas temas, liečiant vis naujus kraštus, kol XI – XII klasėse dėstomi jau pasirenkamieji geografijos kursai, kaip antai, "Civilizacijų ir kultūrų geografija", "Geopolitika". "Kultūrų geografija" ir kt. Šios temos paprastai rekomenduojamos humanitarinio profilio klasėms. O gamtamokslinio profilio klasėms – šios "Gamta ir civilizacijos", "Pasaulio vandenynas", "Žmonijos globalinės problemos" ir kt. Komercinio profilio klasėms: "Taikomoji geografija", "Politinė ir komercijos geografija" ir t.t. Tad išklausydami gana platų geografijos kursą, mokiniai išsigeria didoką geografinių žinių bagažą. Šitokia plati geografijos programa įgalina mokyklos absolventą ne tik Lietuvoje studijuoti, ekonomiją, istoriją ar gamtos mokslus, bet ir bet kuriam universitete užsienyje. Šių mokslo dalykų didaktiniai nuostatai bei geografijos mokymo metodai taip pat remiasi moderniais bei specialiais didaktikos principais. Tad reikia stebėtis, kiek dabartinė Lietuvos mokykla pažengusi pedagogikoje, psichologijoje ir didaktikoje, palyginus su anų laikų mūsų mokyklose naudotu dėstymo metodu.

Taip pat moderniuose remuose įstatytas ir matematikos dėstymas. Mat šiandieninė matematika tapo technologijos ir kasdieninio žmogaus gyvenimo įrankiu bei svarbi žmonijos kultūros dalis. Anais laikais mūsų mokyklose buvo dėstoma, taip vadinama, grynoji matematika, t.y. sausos formulės. Tai buvo matematika be realaus pagrindo. Šiandien taikomoji matematika tapo vienu lemiamu žmonijos pažangos veiksmu. Todėl čia reformuotos mokyklos programo-

je stipriai akcentuojama matematikos praktinė reikšmė. Dabar iškilo visai nauja kryptis, kuri čia pažymima – matematika visiems. Tos krypties tikslas yra garantuoti visiems visuomenės nariams matematinį raštingumą. Šiuo siekiu, žinoma, nesuprimityvinamas mokyklinis matematikos kursas, o tik siekiama kiekvienam mokiniui suteikti minimalų matematinį išsilavinimą ir galimybę maksimaliai reikštis kiekvieno mokinio prigimtyje glūdintiems kūrybiniais gebėjimams. Toliau leidinyje gana plačiai kalbama apie matematikos tikslus ir uždavinius, apie dalyko struktūrą ir didaktiką. Didaktikoje pabrėžiama, kad būtina remtis pačių mokinių kūrybinėmis galiomis, bet matematikos turinys turi būti perteiktas faktiniu, pavaizduotu ir įsivaizduotu eksperimentu. Šio dalyko dėstymo didaktika, taip pat reikalauja orientuotis į mokinį. Mokytojui lieka tik ieškoti galimybių prisitaikyti prie mokinio interesų bei poreikių. Matematika pradeda nuo I-mos klasės ir tęsiasi iki XII-tos. Į bendrąją programą įeina geometrija, algebra, ekonomikos elementai, informatikos elementai, statistika ir kt.

Reformuotos Lietuvos mokyklos programos į gamtos mokslus žiūri taip pat su dideliu dėmesiu. Ir tai ne be pagrindo, nes, kaip žinome, gamtos mokslai istorijos bėgyje išobulino tikrovės mokslinio tyrimo metodus, padėjo suformuoti mokslinio mąstymo pagrindus. Be to gamtamokslinių žinių pagrindu sparčiai skleidėsi technikos ir gamybos pasaulis. Tenka, žinoma ir kritiškai pažvelgti į gamtos mokslų išsivystymą, nes perdėm į technikos gamybą orientuotos šalys sunkia našta prislėgė gamtinę aplinką ir sukėlė nemažą ekologinę krizę.

Tad kokie dabartinės Lietuvos mokyklos ugdymo siekliai dėstant gamtos moks-

lus? Leidinyje sakoma, kad gamtos mokslais pirmiausia siekiama išugdyti šiuolaikinės mokslinės kultūros pagrindus, kad žmogus, kaip atsakingas visuomenės narys gebėtų kompetetingai daryti sprendimus ir veikti mokslinio racionalizmo diktuojamais principais. Taigi gamtamokslinių dalykų mokymas turėtų padėti mokiniui suprasti daug dalykų. Čia leidinyje ir paminėta visa eilė tokių, mokinio akiratį plečiančių, žinių, kaip pvz.: suprasti supančio pasaulio sudėtingumą ir harmoniją, suvokti save, kaip gamtos dalį, suprasti gamtos mokslų ir technologijų reikšmę kasdieniniame žmogaus ir visuomenės gyvenime, išmokyti orietuotis informacijos, technologijų gausoje, išmokyti naudotis tyrimo metodais ir pan.

Visas gamtos mokslų kursas išdėstytas dvylikos klasių ribose. I – IV klasėse dėstomi tik gamtos mokslų pradmenys ir kartu su socialinių mokslų pradmenimis integruojami į kursą "Aš ir pasaulis". V – VIII klasėse dėstomas integruotas kursas "Gamta ir žmogus". IX klasėje žmogaus biologija, X klasėje biologija ir kartu nagrinėjami esminiai ekologijos, genetikos ir evoliucijos klausimai. IX – X klasių koncentre chemijos ir fizikos kursas. XI – XII klasėse dėstomas turinys tampa jau daugiau akademiškas ir moksleiviai čia suvokia jau svarbiausias gamtos mokslų idėjas, hipotezes ir mokslinio darbo metodus ir atlieka savarankiškus tyrimus.

Pradinėje mokykloje gamtos mokslų pradmenys integruoti į "Aš ir pasaulis" kursą. Tam tikrą dalį šios programos sudaro biologijos, fizikos, chemijos ir technologijos bei sveikatos problemų nagrinėjimas.

Biologijos, chemijos ir fizikos kursų programos leidinyje taip pat plačiai išdėstytos, kur patiekti šių kursų tikslai, uždaviniai bei jų dėstymo didaktikos nuostatai.

Biologijos pradeda nuo žmogaus embrioninio vystymosi ir tęsiasi iki senatvės. Iš tolimesnio kurso mokiniams reikia žinoti apie dažniausiai pasitaikančius profesinius susirgimus, paveldėjimo ligas, medžiagų apykaitos sutrikimus, toliau mokiniams reikia suprasti nervų sistemos ir psichinės būsenos vaidmenį žmogaus organizme, gebėti išvengti dvasinių sukrėtimų, toliau gebėti derinti darbą ir poilsį, gebėti sąmoningai rinktis gyvenimo būdą ir t.t.

Biologijos kursas pradeda X klasėje. O XI – XII klasėse biologijos mokymasis grindžiamas moksleivių jau turimomis žiniomis ir toliau siekiama, kad mokslei-

viai geriau suvoktų svarbiausias biologijos idėjas, hipotezes ir suprastų šio mokslo metodų ypatumus.

Chemija pradeda dėstyti IX klasėje. Jos dėstymas daugiau orientuojamas į bandymus ir eksperimentinius darbus, vengiant sausų sąvokų, faktų, teorijų pateikimo.

Taip pat ir fizikos kursas siekia sudaryti sąlygas mokiniams perimti fizikos žinių pagrindus, suprasti šio mokslo metodų ypatumus, puoselėti šiuolaikinę mokslinio mąstymo kultūrą ir gebėti ją pritaikyti gyvenime. Fizikos kursas taip pat pradeda IX-toje klasėje.

Toliau leidinyje gana smulkiai išnagrinėta dailės programa, muzikos, Darbo ir buities kultūros, bei kūno kultūros.

Daug dėmesio skiriama darbo ir buities kultūrai, nes darbas ir buitį susijusios su esminių žmogaus ir visuomenės poreikių tenkinimu. Šie kaip tik padeda žmogui sukurti deramas gyvenimo sąlygas, jaukią estetišką, sveiką gyvenamąją aplinką ir puoselėti buities kultūrą.

Nemažiau reikšminga ir dailės programa, kuri ugdo mokinių estetinius jausmus ir nuovoką, gebėjimą pastebėti ir išgyventi grožį tikrovėje ir mene. Lygiai taip pat ir muzika atveria vertybių pasaulį, kurio estetiškas išgyvenimas turi esminės reikšmės dvasinei asmens brandai.

Kaip muzika ir dailė ugdo asmens dvasines vertybes, taip kūno kultūra ugdo fizinę jėgą, stiprina žmogaus sveikatą ir padeda siekti fizinės ir dvasinės darnos. Šiai sričiai naujosios programos taip pat skiria nemažai dėmesio.

Dailė, muzika ir kūno kultūra pagal naujas programas dėstoma nuo I iki XII klasių, o darbai ir buities kultūra tik iki X-tos klasės.

Baigdamas galiu tik tiek pasakyti, kad šios bendrojo lavinimo programos labai plačios apimties, daug naujų dalykų, kurie anksčiau Lietuvos mokyklose nebuvo dėstomi, yra ir pasikartojimų. Ypač naujų dalykų turinys sudarys nemažą keblumą mokytojams, nes jie tam gali būti nepasiruošę. Daug ką pasakyti apie šias programas man netenka, nes jos bus pateiktos Lietuvos mokytojams (turbūt, jau yra pateiktos), visuomenei ir mokyklų bendruomenei aptarti, jie, aišku, šiuo atveju kompetetingi, nes žino kas jų sąlygom tinkama ir prieinama. Aš tik, kaip pradžioj minėjau, norėjau duoti bendrą jų apžvalgą iš kurios, manau, skaitytojai susidarys šioji tokį supratimą apie reformuotas Lietuvos mokyklos ugdymo tikslus, principus ir pedagoginę kryptį.



"Dainavos" ansamblio 50 metų jubiliejui rengti komiteto posėdyje. Sėdi iš k.: J. Žygas, D. Barienė ir S. Dziugienė. Už jų stovi dr. L. Kriaučiūnas, ansamblio globėjas ir jubiliejaus lėšų teikimo talkininkas. V. Kučo nuotr.

ATEINA MOTERYS

Vladas Viješius

Paskutiniu laiku įprato gauti gerokai liūdnas žinias iš Lietuvos. Paskaitome, paklausome, pakeliame akis į dangų. Ką kita darysi. O dabar per vieną savaitę pribuvo dvi aliamą keliančios žinios.

Pirmoji. Lietuvoje moterų perteklius. Daugiau moterų negu vyrų. Amerikos moterys labai susirūpino. Padagės barakūdų antplūdis. Kaip gelbėtis? Teks padvigubinti sargybas. Teks daugiau dėmesio kreipti į kvepalus, dažyklus, pudras. Tas senai išmėgintas moteriško karo priemonės.

Antra žinia daug baisesnė. Ne moterims, bet vyrams. Įsteigta moterų partija Lietuvoje. Žinoma, pirmiausia kreips dėmesį į moterų perteklių ir ieškos būdų šiai negerovei pašalinti. Vyrai nepatenkinti. Daug maloniau, kada yra didesnis pasirinkimas. Čia vyrams plaukus šiaušiantis reikalas. Nori atgaivinti matriarchatą. Nepasitenkina vadovavimu namuose, bet nori užimti visą valdžią.

Senais laikais sakydavo: "Gudraus vyro užnugaryje stovi gudri moteris". O kaip dabar sakys?

Ir štai būsimos moteriškos Lietuvos paveikslėlis. Grįžta vyras iš darbo ir kukliai klausia.

– Brangute, ką šiandien skanaus išvėrei vakarienei?

– Špygą išviriau, bet ne vakariene. Skubu į seimo posėdį. Numatyta programoje svarstyti ką daryti su moterų pertekliu.

– Tai gal man kokia atliekamą pasuktumėte? – ne-

drąsiai klausia vyras.

– Pasibaigė moterų vergijos laikai. Dabar mes ką nutarsime taip ir bus. Ar pasirūpinai leidimu įeiti į miegamąjį? Dabar toks įstatymas. Be leidimo nei žingsnio.

Paaikškėjo, kad Lietuvos moterys nei komunistės, nei socialistės, nei tautininkės, nei demokratės, nei fašistės, nei į kairę nei į dešinę. Tik tai moterys! Taškas.

Naujai įkurtą partiją sveikinti atskubėjo Kazys Bobelis. Jis visados šliejasi prie valdančios partijos. Gal numato, kad moterų partija valdys. Tarybos pirmininke išrinkta verslininkė ir poetė Teišerskytė. Labai apdairus žygis. Kur nebus verslo bus poezija, kur nebus poezijos bus verslas.

Europos, Amerikos ir kitų kontinentų moterys labai nusiminusios ir susigėdusios. Kaip tokia maža Lietuva galėjo mus pralenkti? Ypatinai pyksta amerikietės. Mes tiek metų kariavome dėl balsavimo teisės, o apie partiją ir nepagalvojome. Kur mūsų vadės? Kaip jos tą praleido?

Kaip ten bus ar nebus, bet Guines rekordų knygoje Lietuva bus pirmoji įsteigusi moterų partiją.

Daug partijų Lietuvoje, bet dar trūksta. Filatelistų partija, Triušų augintojų partija, Tikinčiųjų partija, Bedievių partija, Silpnai tikinčiųjų partija, Išgeriančiųjų partija, Blaivininkų partija, Senmergių partija, Bepartinių partija (bolševikiniais laikais tokia buvo), Vegetarų partija, Mėsėdžių partija, Pavainikių partija...

JUNGTINĖSE TAUTOSE

* Kovo 15 dieną prasidėjo Komisijos dėl moterų padėties 39-oji sesija. Sesijoje numatoma iki balandžio 4 dienos parengti baigiamojo konferencijos dokumento projektą, kuris galėtų būti svarstomas ir priimtas IV pasaulinėje moterų konferencijoje Pekine. LR delegacijai vadovauja G.Damušytė. Sesija akreditavo 1300 visuomeninių organizacijų, jų tarpe šešias iš Lietuvos, dvi iš Estijos ir vieną iš Latvijos, kurios turės teisę dalyvauti Pekino Konferencijoje.

* Jungtinių Tautų būstinėje 1995 kovo 12 d. prasidėjo pirmasis JT istorijoje tarptautinis viešosios teisės kongresas tema "I dvidešimt pirmą amžių: tarptautinė teisė kaip tarptautinių santykių kalba".

Kongresas vyksta Jungtinių Tautų paskelbtos tarptautinės teisės dekadės rėmuose ir yra

skirtas JTO 50-mečiui pažymėti.

Kaip pabrėžė savo ižanginėje kalboje JT Generalinio sekretoriaus pavaduotojas ambasadorius Hans Corell, kongresas surinko kartu 900 įvairaus amžiaus ir įvairios specializacijos teisininkus iš 146 šalių, kuriuos vienija bendra tarptautinių santykių kalba, kuri yra tarptautinės teisės kalba, kaip tai atsispindi ir kongreso pavadinime.

Kovo 17 d. kongreso darba baigiamąja kalba apibendrins JT Generalinis sekretorius Boutros Boutros-Ghali

Lietuvą kongrese atstovauja Lietuvos Nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Jungtinėms Tautoms dr. O.Jusys ir LR Užsienio reikalų ministerijos Teisės ir tarptautinių sutarčių departamento direktorius D.Jurgelevičius.

(Atkelta iš 2 psl.)

musulmonus. Vasario 25 keturi ginkluoti vyrai puolė Karači mieste dvi mečetes šijitų rajone. Nušauti 22 žmonės, sužeisti 27. Kitame sprogi-me žuvo 10 žmonių, iš jų septyni vaikai.

Stebėtojai mano, kad "šaltojo karo" laikais, kada vyko rusų invazija Afganistane, kada Pakistanas buvo labai naudingas Amerikos interesams, JAV teikė Pakistanui nemažą ekonominę ir karinę paramą. Tuomet Pakistanas vyravo draugiška atmosfera. Tačiau, rusams iš Afganistano pasitraukus, 1990 m. Amerika savo paramą sustabdė, protestuodama dėl Pakistano pastangų įsigyti branduolinį ginklą. Krašte pamažu išsivyravo antiamerikietiška nuotaika. Pakistane apie 80 proc. musulmonų yra sunitai, kiti – šijitai. Sunitai patys yra suskildę į keturias sekas, kurių tarpe irgi kovo-jama. Pakistano vidaus reikalų ministras generolas Babar sausio 23 parlamente pasakė, kad krašte nėra dviejų islamo dvasiškių, mulų, kurie būtų vienos nuomonės bet kuriuo religijos klausimu. Už tokį "šmeižtą" musulmonų spauda kaltino generolą parsidavus "didžiajam šetonui", kaip Ameriką vadindavo Irano dvasinis vadas ajatola Khomeini.

Kai kurie stebėtojai mano, jog islamo skilimas į vakarietiškas, nuosaikias bendradarbiavimo ir prekybos grupes ir į fanatiško aktyvizmo dalinius nesibaigs dar ilgai. Daug čia lemia ir Palestinos, Libano situacija. Alžire fundamentalistai laimėjo rinkimus, tačiau buvo atstumti nuo valdžios. Pakistanas fundamentalistai pergyvena Indijos grėsmę ir vis atsimentena Kašmirą, kurį valdo Indija, nors ten gyventojų dauguma musulmonai. Tie revoliucinės dvasios fundamentalistai nepalaiko nei Palestinos Laisvinimo organizacijos vado Arafato ir jo su-

tarties su Izraeliu, kuris vis dar stato naujas sodybas okupuotose Palestinos žemėse. Įdomu, kad Palestinos arabų tarpe yra ir 117 tūkstančių arabų krikščionių, o Viduriniuose Rytuose jų gyvena apie 14 milijonų. Jie linkę palaikyti karinguosius musulmonus jų kovose dėl Jeruzalės ir laisvos Palestinos.

Iš visur apie viską

Salinas, įveltas į politinę žmogžudystę. Suimtas buvo kandidatu į Pasaulio Prekybos organizacijos pirminko vietą.

* Chevron naftos bendrovė paskelbė, jog investicijos Kazachstane bus mažinamos, nes neįmanoma didinti naftos gavybos, kada Rusija neleisdžia naftą pumpuoti į savo uostus Juodojoje jūroje.

* JAV prieš abortus kovojančios organizacijos pasisakė prieš dr. Henry Foster paskyrimą JAV "surgeon general", vyriausiu sveikatos priežiūros pareigūnu, nes jis ne tik abortams pritaria, bet ir pats juos darydavo. Prie šių grupių prisidėjo ir įtakinga "pietinių baptistų" organizacija, turinti 15.4 mil. tikinčiųjų.

* Japonija paskelbė, jog prekių eksportas šiame sausio mėn. per pusę sumažėjo, daugiausia dėl žemės drebėjimo paliesto Kobe uosto.

* Kroatija pareikalavo, kad Jungtinių Tautų taikos priežiūros kareiviai, kurių ten yra apie 12,000, turi išeiti iki kovo 31 d. Vadinamieji Krajinos serbai jau traukia į frontą sunkiuosius ginklus ir stato įtvirtinimus visame 1,000 mylių ilgumo pasienyje. Kroatija sako, kad serbai laiko 27 proc. Kroatijai priklausančių žemių.

* Kinijos valdžia pirmąsyk pripažino, kad krašte yra apie 17 proc. bedarbių.

* JAV televizijos Fox bendrovė sujungė jėgas su britų žinių agentūra "Reuters", kuri pasaulyje turi 126 žinių rinkimo stotis.

* JAV katalikų vyskupų statistika skelbia, kad nuo 1972 m. abortai Amerikoje nužudė daugiau 30 milijonų negimusių kūdikių.

* Buvęs Tennessee gubernatorius Lamar Alexander paskelbė, kad jis sieks respublikonų partijos nominacijos į JAV prezidento vietą.

* Buvęs Meksikos prezidentas Carlos Salinas emigravo į JAV nuolatiniam gyvenimui, Meksikoje suimtas buv. prezidento brolis Raul

Skaitytis ir platinti
DIRVA

KETURIASDEŠIMTOJI KAZIUKO MUGĖ

ruošama š.m. kovo 26 d. Dievo Motinos parapijos patalpose.
Prasideda tuoj po šv. Mišių ir baigiasi pirmą valandą.

Visi Clevelando lietuviai, jų kaimynai ir draugai nuoširdžiai kviečiami atsilankyti, pasivaikinti, apsipirkti ir pabendrauti su savo organizuotu jaunimu, (o taip pat ir su senimu).

Šeiminkės gamina maistą, kepa kepsnius, spaudžia sūrius, skautai dirba darbelius, planuoja savo parodomuosius stalus, savo skautavimo eksponatus, ruošia loteriją, mokosi dainuoti – aviliuose užia.

Ateikite. Jūsų mielai laukia
Clevelando skautija

PARTIZANŲ IR TREMTINIŲ DAINŲ KONCERTAS

Tas dainas, kurios buvo girių glūdimyje ir Sibiro taigose sukurtos, mums atvežė dainos vienetas, kurio vardo mes beveik niekuomet neradome Lietuvos spaudoje. O neradome, kadangi tai yra partizanų ir tremtinių dainų vienetas "Šilas". Išgirdome neišmeluotų ir nenugrimuotų, partizanų ir tremtinių dainų koncertą. Toks koncertas įvyko kovo 12 d., sekmadienį, Jaunimo centre, Chicagoje. Nors buvo pirmutinis pavasariško oro sekmadienis, tačiau žmonės nevažiavo kur nors pasivažinėti, bet artipilniai užpildė salę. Gerai atsimename, kaip su Lietuvos atgimimo banga mus užplūdo įvairūs chorai ir šokėjų grupės. Daugelis iš jų buvo su raudonomis liemenėmis ir raudonais skruostais, tai tie, kurie vargo nematė ir įvairiomis privilegijomis naudojosi. O šitie taip gerai nedainuoja, kadangi jie savo jaunystę praleido miškuose ir tolimojo Sibiro platybėse. Tačiau jų dainos yra pagaunamos ir širdį veriančios.

Jų skruostai nėra raudoni,

ni, bet vargo išvagoti. Visi keturi vyrai, kurie dainų vienetą dalyvauja, yra buvę partizanai po keletą metų praleidę miškuose ir nuo 19 iki 29 metų Sibiro taigų lageriuose "poilsiaavę". Visos moterys buvusios politinės kalinės, o viena iš jų buvusi partizanų ryšininkė ir sužeista. Visų jaunystės ir gyvenimas buvo neatitaisomai sugriauti, tad ir jų dainos liūdnos, bet plaukiančios iš širdies gelmių. Tą jų nemeluotą nuoširdumą visi koncerto dalyviai jautė ir priėmė gausiomis katutėmis, bei visų atsistojimu. Kartu su jais dalyvavo ir Antanina Garmutė, žinoma tremtinių ir rezistencijos poetė, ir rašytoja. Ji paskaitė ištrauką iš rašinių ir keletą poezijos kūrinėlių. Visa jos kūryba nemeluota, bet tikrai išgyventa. Manau, kad visi gerai žinome jos istoriją ir vargą. Būdamas 14-kos metų ji buvo deportuota ir visą jaunystę Sibire praleido. Grįžusi ji savo namuose rado gyvenantį sribą, tą kuris ją areštavo.

J. Žygas

Clevelande gyvenantys Juškėnai gavo telegramą iš Lietuvos, kad š.m. vasario 26 d., Kaune, staiga mirė Brigita Juškėnaitė – Petrauskienė, Gerardo Juškėno vienintelė sesuo.

Velionė gimė Kaune 1932 m. 1933 m. kartu su tėvais persikėlė į Alytų, kur praleido gražiausius vaikystės metus. Anksti pramoko slidinėti, 1937 m. vasarą su mama Alytaus skaučių tunto stovykloje prie Linelio ežero patyrė maloniausius prisimi-

LIUDNA ŽINIA

nimus gamtoje. Tačiau jos vaikystės džiaugsmas gražioje Dzūkijoje pasibaigė 1941 m., kada birželio 12 d. – vos 4 dienos po jos devintojo gimtadienio, kartu su tėvais tapo rusų ištremta Sibiran. Apie jaunystės dienas už Uralo kalnų ji nemėgo pasakoti. Po II Pasaulinio karo su šeima grįžusi Lietuvon, studijavo ekonomijos mokslus universitete. Pabaigusi studijas dirbo įstaigoje buhalterė. Kaune liko liūdinčios jos dukra

Irena ir dukraitės Dagnė ir Austė, o Clevelande Juškėnų šeima.

Rusų trėmimai Juškėnus lydėjo per kelias kartas. Brigitos ir Gerardo senelis Robertas buvo ištremtas šimtmečio pradžioje nuolatiniam apsigyvenimui Rusijos gilumon. Ten išaugino šeimą, kurioje užaugo Jeronimas – Brigitos ir Gerardo tėvas. Lietuvai besikeliant, dalis Juškėnų grįžo tėvynėn. Už poros dešimtmečių rusai ir vėl ištremė Jeronimą su žmona ir dukra Sibiran. Ger. J.

If you can spare 10 minutes,
We can spare \$10,000!



Play **Bingo** from the Ohio Lottery

Imagine winning \$10,000 in just 10 short minutes! It's possible with the Ohio Lottery Bingo Game. On each \$2 ticket, you get four Bingo cards and four chances to win — up to \$10,000! So play Bingo at your favorite Lottery retailer. And with luck, you could come out with \$10,000 to spare!

Lottery players are subject to Ohio laws and Commission regulations. For further information, call the Customer Relations Department, (216) 787-3200, during regular business hours.

Ieškoma Dr. Prano Matulaičio (mir. 1951) duktė **ONA LODGE**, gyvenusi Clevelande. Prašo atsiliiepti: Tomas Nenortas, 38 Webster Hill Blvd., West Hartford, CT 06107. Tel: 203-561-0134

UŽSISAKYKITE "EUROPOS LIETUVI" PAREMSITE UŽSIENIO LIETUVIŲ SAVAITRAŠTĮ LIETUVOJE!

Londonė 47-rius metus Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos leidžiamas savaitraštis "Europos lietuvis" jau antri metai yra redaguojamas ir spausdinamas Vilniuje. Jame apie Lietuvos kultūrinį, politinį, ekonominį ir už jos ribų gyvenančių lietuvių gyvenimą rašo talentingi žurnalistai bei įvairių sričių specialistai.

Aštuonių puslapių ir gausiai iliustruotas "Europos lietuvis" iš Vilniaus oro paštu yra siunčiamas į 23 pasaulio kraštus.

"Europos lietuvis" prenumerata metams – \$ 60.

Čekius prašome siųsti šiuo adresu:

"Europos lietuvis", 2 Ladbroke Gardens,
London W11 2PT, United Kingdom.

1995 m. prenumeratoriai dalyvaus "Europos lietuvis" 50-mečio jubiliejinėje loterijoje ir kartą per mėnesį gaus nemokamai 4 puslapių priedą "Lietuvių gados".

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą pristatomi į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komerčinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-
Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiųsime smulkia informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092
Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

BORN TO TRAVEL

26949 Chagrin Blvd. #103

(Ohio Savings Building)

BEACHWOOD, OH 44122

Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980

Fax: (216) 831-5028

OFFERING CORPORATE AND LEISURE TRAVEL
THE BEST AVAILABLE AIRFARES, HOTELS,
CAR RENTALS, ALL LAND ARRANGEMENTS.

MES SIŪLOME KELIONES Į ŠILTUS KRAŠTUS:
MEXICO, KARIBŲ SALAS IR KITUS KRAŠTUS.

SKAMBINKITE ARBA APLANKYKITE MUS IR MES
PADĖSIM SUPLANUOT JŲSŲ KELIONĘ



RITA STAŠKUTĖ
kelionių specialistė

KELIONĖS Į LIETUVĄ

* Geros kainos ir patogūs lėktuvai *

SPECIALI EKSKURSIJA Į SPORTO ŠVENTĘ
– išvykstame liepos 27 – grįžtame rugpjūčio 9.

kaina iš Clevelando \$962 (+ mokesčiai)

kaina iš New Yorko \$820 (+ mokesčiai)

DĖL INFORMACIJOS PRAŠOME SKAMBINTI **831-5530**

TAIP PAT, PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ,
ORGANIZUOJAME KITAS EKSKURSIJAS Į LIETUVĄ

SKRYDŽIAI Į VILNIŲ SU FINNAIR

arba kitomis oro linijomis:

SAS, LUFTHANSA, LOT Polish.

MES TAIP PAT ATSTOVAUJAME LITHUANIAN AIRLINES



ŽVAIGŽDUTĖ
MOTIEJŪNIENĖ

CLEVELANDE ir apylinkėse



PENSININKŲ KLUBO IŠVYKA Į CHICAGĄ

Išvyka į Chicago organizuojama š.m. gegužės 14-15 dienomis. Pagrindinis išvykos tikslas - operos teatre pasiziūrėti bei paklausti operą "Perlių žvejai" ir aplankyti Lietuvių Centrą Lemon-te.

Kelionės kaina \$92.00 asmeniui. Į tą kainą įskaito: kelionė autobusu (DE LUX MOTORCOACH): Cleveland-Chicago-Cleveland, kambarys (dviems) viešbutyje Fairfield Inn., transportas į Operos teatrą ir atgal į viešbutį, kelionė į Lemontą.

Bilietai kaina į operą \$25.00

Kviečiame į šią išvyką ir būsimus pensininkus. Registracija iki balandžio 15 d., pilnai apmokant nurodytas

išlaidas. Primename, kad vietų skaičius ribotas.

Čekius rašyti "Lithuanian Retirees Club". Dėl išsamesnės informacijos skambinkite Jurgiui Malskiui - 486-9165 arba Vytautui Staškui - 486-2475

SPECIALI PROGRAMA

Šv. Augustino Labdaros seselės (CSA) bendradarbiaudamos su klebonu kun. J. Bacevičium bando pasiekti negaluojančius Šv. Jurgio parapijoje. Apie tokius žinantieji prašomi pranešti klebonijai. Seselė Ursulė Step-sis, CSA, kilusi iš Šv. Jurgio parapijos, koordinuoja šią programą. Ger.J.

atlanta IMPORT-EXPORT Inc.

2719 West 71th Street, Chicago, IL 60629

Tel. (312)434-2121 1-800-775-SEND

SKOKIE, CLEVELAND, ST. PETE BEACH, NEW YORK, DETROIT, GRAND RAPIDS, KALAMAZOO, BALTIMORE, PITTSBURGH, HOT SPRINGS, ST. LOUIS, ROCHESTER,

Pristatome siuntinius į namus

Jūsų giminėms Lietuvoje, Latvijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje.

Skubiems siuntiniams: AIR CARGO Amerikietiško maisto siuntiniai.

Pratęsiame vizas, ruošiamo iškvietimus.

Persiunčiame pinigų doleriais.

Visos paslaugos atliekamos greitai ir pigiai.



Clevelando skyriaus tel.: 481-0011

639 East 185 th Street • Cleveland, OH

Iš anksto susitarus, paskambinant į

Atlantos Clevelando skyrių, Jūsų namuose

galime paruošti ir priimti siuntinius į Lietuvą.

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.



Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis Jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip Jūs gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio - ketvirtadienio	9:00 - 4:00
Penktadienį	9:00 - 6:00
Šeštadienį	9:00 - 2:00

Telefonas 348 - 8809

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

PARENGIMAI

• KOVO 26 d. KAZIUKO MUGĖ Dievo Motinos parapijoje tuoj po 10 val. Mišių, Ruošia Clevelando skautija.

• BALANDŽIO 2 d. Virginijos Multiolienės koncertas 4 val. po piet Dievo Motinos parapijos auditorijoje. Rengia skautininkų draugovė.

• BALANDŽIO 23 d. Atvelykio Stalas - Šv. Jurgio parapijos salėje 11:30 ryto

• BALANDŽIO 30 d. "Dar kartą pavasari" - Madų paroda Dievo Motinos parapijos auditorijoje. Rengia vyr. skaučių Židiny.

• GEGUŽES 7 d. L.B. Clev. Apylinkė ruošia "Vakarą motinoms pagerbti". Programą atliks Hamiltono taut. šokių ansamblis "GYVATARAS", vadovaujamas Elytės Tarvydienės.

• GEGUŽES 7 d. ATEITININKŲ ŠEIMOS metinė šventė Dievo Motinos parapijoje. 10 v. šv. Mišios; 11:30 v. akademija auditorijoje.

• GEGUŽES 19, 20 ir 21 d.d., 45-sios S. Amerikos Lietuvių Sporto Metinės Žaidynės Clevelande. Rengia LSK Žaibas

• GEGUŽES 29 d. Memorial Day - Apeigos-Mišios-pusryčiai. Rengia Katalikų Karo Veteranų Postas 613 Šv. Jurgio parapijoje 8:30 ryto.

• BIRŽELIO 4 d. Šv. Jurgio parapijos šimtmečio sukakties iškilnių uždarymas. Šv. Mišias celebruoja

vyskupas Anthony Pilla 10:30 ryto šv. Jurgio parapijoje.

• BIRŽELIO 11 d. - Tragiškojo Birželio minėjimas. Rengia Clevelando Baltų Komitetas.

• LIEPOS 8 d 6:00 v.v. šeštadienį L.K. DARŽELIŲ VASAROS VAKARONĖ Gwinn dvare Bratenalh

• LIEPOS 16 d.Šv. Jurgio parapijos gegužinė. Pradžia 11:30 ryto šv. Jurgio sodyboje.

• LAPKRIČIO 12 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 - 3:30 p.p.

• LAPKRIČIO 18 d. Kariuomenės Šventės minėjimas. Lietuvių Namuose.

• GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas trečią val. po pietų Dievo Motinos parapijoje

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kučios - Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"



TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį
ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. - 4:00 p.p.
penktadienį ----- 9:00 v.r. - 6:00 p.p.
šeštadienį ----- 9:00 v.r. - 12:00 p.p.
sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

Kiekvieną taupomojį sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

MATAS REALTORS

Broker RITA MATAS - G.R.I. - state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

DIRVA

Dr. MARIJOS GIMBUTIENĖS PRISIMINIMAS LOS ANGELES

JAV Lietuvių bendruomenės Vakarų apygardos valdyba su pagelbiniu rengimo komitetu ruošia profesorės, archeologės dr. Marijos Gimbutienės vienerių metų mirties paminėjimą ir jos pagerbimą, š.m. balandžio 2 dieną, 12:30 val. p.p., šv. Kazimiero parapijos salėje.

Programoje jos gyvenimą ir darbą apibūdins rašytojai B.Raila, P.Visvydas ir prof., dr. A.Avižienis, jos buvę mokiniai pasidalins savo prisiminimais, o dukra Živilė Gimbutaitė parodys skaidrių iš profesorės gyvenimo ir darbų. Meninėje dalyje girdėsime jau mūsų pamėgtą jauną pianistą Rudolfą Budginą skambinant M.K.Čiurlionio kūrinius. Taip pat dalyvaus studentės kanklininkės ir "Spindulio" šokėjos. Vyr. skaučių "Gražinos" būrelis sutiko paruošti užkandžius.

Amerikos mokslininkai ir

visuomenė plačiai įvertino dr. Mariją Gimbutienę; po jos mirties pasipylė straipsniai spaudoje apie jos atsiminimus archeologijoje ir jos išleistus veikalus. Beveik visose bibliotekose ir knygynuose galima rasti jos knygų. Ji buvo įvertinta kaip viena iškiliausių moterų Los Angeles - Los Angeles Times "Woman of the Year". Tuoj po Lietuvių bendruomenės įkūrimo ji buvo veikli jos narė, o pas mus, Los Angeles, laukiama paskaitininkė, neatsakanti pasidalinti savo patyrimu ir mintimis įvairių organizacijų parengimuose. Jaunimas prisimena jos lietuvių kalbos pamokas University of California ir jos sumaniai suorganizuotas ir praves-tas šv. Jono vakarones.

Kviečiame visuomenę gausiai dalyvauti šioje akademijoje. Įėjimo auksa tik \$5.00.

V.Gedgaudienė

PATIKSLINIMAS

Neseniai "Dirvoje" (1995. II.23) buvo aptarta JAV LB Washingtono apylinkės veikla. Savo pranešime p. Nerija Kasparienė rašo, jog aš buvau pakviesta į sostinėje ruošiamą literatūros vakarą, tačiau, esą, "likus 3-ims savaitėms iki renginio" paskambinau ir atsakiau atvažiuoti.

Niekam šiuo reikalu neskambinau, kadangi nei su p. Kaspariene, nei su LB valdyba jokio vakaro neplanavau. Nei apie datą, nei apie renginio pobūdį - nesitariau nei

telefonu, nei laiškais. Tad stačiai įdomu: kokių būdu susidėstė tokia informacinė kilpa? Galiu tik spėlioti: gyvendama pajūry, dažnai sutinku čia atostogaujančių asmenų, kurie maloniai mane pakalbina į savo telkinius. Tačiau tokie privatus pašnekesiai dar (toli gražu!) nereiškia, kad pažadėjau atvykti į jų miestus ir įsipareigojau dalyvauti tenyksių organizacijų renginiuose.

Birutė Pūkelevičiūtė

Š. AMERIKOS LIETUVIŲ SPORTO VARŽYBOS

KALNŲ SLIDINĖJIMAS

1995 M. ŠALFAS kalnų slidinėjimo pirmenybės įvyko vasario 25 d. Loretto slidinėjimo vietovėje, Kanadoje, tuojau po PLS žaidynių. Į ŠALFAS pirmenybes naujoje vietoje atvyko daugiau jaunimo ir buvo daugiau jų klasių. Šios pirmenybės rengiamos jau 30 metų ir dažniausiai netoli Toronto, kur mūsų stipriausia kolonija gyvena. Loretto slidinėjimo komercinė vietovė tik valanda važiavimo iš Toronto. Šios vietovės savininkas p. Stripinis, o jo sūnus Linas Stripinis, būdamas geras slidininkas, sutvarko šlaitą varžyboms. Jeigu spėja tai Linas pats irgi dalyvauja varžybose. Šios pirmenybės buvo lengvesnės negu 5-jų PLS žaidynių varžybos, nes trasos ne tokios ilgos ir du kartus nusileidus žemyn tik vienas geriausias laikas užskaitomas. Tokiu būdu varžovui padarius klaidą galima dar sykį pasitaisyti ir gauti geresnę vietą. Svečiai, ne ŠALFAS nariai, irgi galėjo dalyvauti tačiau jiems nebuvo duodama ŠALFAS pirmenybių žymenys ir jų atsiminimai nebuvo įtraukti į varžybų pasekmes.

Pirmenybes pravedė Toronto LSK Jungtis, vadovaujant Rimui Kuliavui.

Varžybose dalyvavo apie 60 slidinėtojų, iš kurių apie tuzinas buvo svečiai iš užjūrio. V.Č.

LAIMĖTOJŲ PASEKMĖS SLALOMAS

YVRAI IR JAUNIAI
Absoliučios laimėtojos (neriboto amžiaus): 1) Linas Vaitkus (N) 20.75 sek., 2) Tomas Skrinškas (A) 21.74 sek., 3) Linas Ruslys (A) 23.09 sek.
9 metų ir jaunesnių klasė: Stasys Pacevičius (V) 39.40 sek.
10-12 m. klasė: Joni Kongas (A) 27.15 sek.
13-16 m. klasė: Tomas Skrinškas (A) 21.74 sek.
17-34 m. klasė: Linas Vaitkus (N) 20.75 sek.
35-49 m. klasė: Raimondas Valadka (V) 28.16 sek.
50-64 m. klasė: Arūnas Dailidė (J) 36.34 sek.
65 m. ir vyresnių klasė: Jonas Jonaitis (V) 29.83 sek.

MOTERYS IR MERGAITĖS
Absoliučios laimėtojos (neriboto amžiaus): 1) Ramona Valadkienė (V) 28.80 sek., 2) Aleksa Pacevičiūtė (V) 32.77 sek., 3) Aleksandra Valadkaitė (V) 35.11 sek.
9 metų ir jaunesnių klasė: Janina Pacevičiūtė (V) 38.16 sek.
10-12 m. klasė: 1) Aleksa Pacevičiūtė (V) 32.77 sek., 2) Aleksandra Valadkaitė (V) 35.11 sek. (Tik 2 dalyvės).
17-34 m. klasė: Kate Tutiene (V) 39.78 sek.
35 m. ir vyresnių klasė: Ramona Valadkienė (V) 28.80 sek.

Klaidos atitaisymas

Dirvos kovo 9 d. laidoje (Nr.9) ketvirtajame puslapyje patalpintame A.Dundzilos straipsnyje padaryta apmaudi klaida - paskutinėse straipsnio skiltyse sukeistos vietomis eilutės. Atitaisydami klaidą, perspausdiname šią straipsnio dalį nuo pastraipos, prasidedančios žodžiais: "Trečiajam posėdžiui...".

Už padarytą klaidą atsiprašome gerbiamą autorių ir visus skaitytojus. Red.

Trečiajam posėdžiui pirmininkauti pradėjo balsų skaičiavimo komisijos pirmininkas J. Bulavas. Tarybos pirmininku išrinkus V. Landsbergį, pirmininkavimą perėmė šis. Šiame posėdyje buvo sudaryta Tarybos prezidiumas, paskelbtas nepriklausomybės atstatymas ir kitos deklaracijos. Posėdžiauta su pertraukomis, šio posėdžio stenogramos užima 58 puslapius, plius dar nutarimų tekstai. Žinant, kad žinia apie Nepriklausomybės atstatymą Washingtoną pasiekė apie 3:50 val. p.p., atstatymo aktas Vilniaus laiku buvo priimtas apie 10:30 val. vakaro. Sekančiam posėdžiui nutarta rinktis kovo 12, 11:00 val. ryto.

Kovo 12 d. posėdžiauta irgi du kartus - ketvirtajame iš eilės ir penktajame posėdžiuose. Šių posėdžių stenogramos užima net 80 puslapių.

Ilgoka kalba posėdį atidarė Tarybos pirmininkas V. Landsbergis. Knygoje "Laisvės byla" ji pavadinta "Išlikome ir būsim". Kalbos pabaigoje pirmininkas nusakė posėdžio darbotvarkę, kuri jau vakar buvo svarstyta. Tai įvairūs dokumentai, kreipimaisi į užsienį, į TSRS vadovybę; įmonių, įstaigų ir organizacijų pavaldumas bei kiti reikalai. Pilnai įsisąmoninus, kad čia stenogramos

DIDYSIS SLALOMAS YVRAI IR JAUNIAI

Absoliučios laimėtojos (neriboto amžiaus): 1) Linas Vaitkus (N) 34.92 sek. (17.28 - 17.64), 2) Linas Stripinis (N) 37.62 sek. (18.69 - 18.93), 3) Paulius Dailidė (A) 39.75 sek. (20.53-19.22).
10-12 m. klasė: Joni Kongas (A) 27.15 sek.
13-16 m. klasė: Paulius Dailidė (A) 19.22 sek.
17-34 m. klasė: Linas Vaitkus (N) 17.28 sek.
35-49 m. klasė: Algis Pacevičius (V) 23.25 sek.
50-64 m. klasė: Arūnas Dailidė (J) 27.71 sek.
65 m. ir vyresnių klasė: Vytenis Čiurlionis (Z) 22.05 sek.

MOTERYS IR MERGAITĖS
Absoliučios laimėtojos (neriboto amžiaus): 1) Indrė Kongas (A) 47.4 sek. (24.08 - 23.34), 2) Natalie Salas-kytė (N) 50.35 sek. (25.98 - 24.37), 3) Rita Bingionė (A) 50.76 sek. (25.98 - 24.78).
9 metų ir jaunesnių klasė: Janina Pacevičiūtė (V) 29.94 sek.
10-12 m. klasė: 1) Aleksa Pacevičiūtė (V) 25.53 sek.,
13-16 m. klasė: Indrė Kongas (A) 23.34 sek.
17-34 m. klasė: Kate Tutiene (V) 33.35 sek.
35 m. ir vyresnių klasė: Ramona Valadkienė (V) 24.76 sek.

Pastabos: Po pavarės: (A) - reiskia Toronto Aušrą, (V) - Toronto Vytį, (Z) - Clevelando Žaibą, (J) - Toronto Jungtį, (N) - nepriklausomą ar neišsiskirtos klubinės priklausomybės slidinėtoją.

bet ne posėdžio protokolai, leidinyje matosi daug nukrypimų į šalis, ilgokų kalbų bei kalbėlių, visokių siūlymų, "balsų iš salės" ir t.t.

Antrasis dienos posėdis yra ypač įdomus ir gal būtų istorinis tuo, nes jame Lietuvos komunistai (šiandieną "nekalti" ir neturintieji už ką atsiprašyti LDDP politiniai avinėliai) iššovė pirmąją savo torpedą į atstatytą Lietuvos demokratiją. Tas įvykis dokumentuotas stenogramų 194 puslapyje. Kas 1991 sausio 13 vyko toje pačioje vietovėje su rusų tankų "broliška" parama, tai demokratinio proceso aplinkoje, labai mandagiai ("gerbiamejį deputatą", "gerbiamejį A. Brazauską" ir t.t.) bet su komunistiniu mentalitetu bei kumščiu prasidėjo 1990 kovo 12 d. posėdyje.

Dar 24 valandoms nepralinks nuo nepriklausomybės atstatymo balsavimo, Tarybos narys K. Rimkus pareiškė gavęs beveik su 1,000 parašų telegramą iš savo rinkiminės apygardos, Sušvės kolūkio. Telegramos siuntėjai reikalavo: "Kadangi... Tarybos vadovybė sudaryta ne pagal rinkėjų norus, lietuvių reikalauja sudaryti naują... Tarybos vadovybę. Nesant galimybių, reikalaujame naujai balsuoti." Toliau K. Rimkus pareiškė, kad jis pats balsavo "už gerbiamejį A. Brazauską, jį palaikau ir ateityje palaikysiu." Tik pagalvokite: per vieną dieną provincijoje buvo suorganizuota tūkstantio parašų telegrama posėdžiaujančiai Tarybai! Čia charakteringa, nes K. Rimkaus perduotos telegramos reikalavime glūdi vėliau išsivystę partinių nesutarimų šaknys.

Kai šiais 1995 metais, Vasario 16 proga girdėjome

Vasario 16-sios ir Kovo 11-sios sanėdžius sekė, stačios tokios vasario 17-sios ir kovo 12-sios dienos. Gal kada nors atydziau žvilgtelėsiau į vasario 15-sios ir kovo 10-sios dokumentus: būtų įdomu patyrinti, kas darėsi nepriklausomybės paskelbimo išvakarėse. (1995-II-27)

FOR RENT - EUCLID

brick down available April 1 2 bedrooms, all appliances, air cond., garage, \$650 per month. Security deposit & references. No pets.

Call 261-9716

PARDUODAMAS

AUTOMOBILIS

HONDA ACCORD

LXO=2M-2 1993 m.

žalias, visas autom. Pravažiuota 23,300 mylių. Kaina apie \$12,000 arba mokėti \$250 mėn. Taip pat (tel. 481-6677) Teirautis tel: 481-4534

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai auksio:

Babickas P., Worcester	25.00
Varneckas V., Waterbury	10.00
Raulinaitis Z., Manahawkin	20.00
Paliulis V., Gansevoort	5.00
Kučinskas J., Miami B.	20.00
Šulaitis J., St. Petersburg	10.00
Andrusaitis A., Geneva	5.00
Velička J., Lakewood	7.00
Ciečys E. M.D., Parma	20.00
Domarkas N., Highland	10.00
Černius K., Chicago	10.00
Bludakis A., Chicago	50.00
Daugirdas G., Chicago	10.00
Simonaitis A., Rockford	20.00
Vidugiris V., Rancho Palos	25.00
Gaubys P., Sunland	20.00
Piktura S., Cleveland	5.00
Garlauskas V., Hudson	3.00
Sperauskas T., Glen Cove	8.00
Beleckis L., Ravena	5.00
Banevičius V., Phila.	5.00
Vaišnys M., Newark	5.00
Armanienė E., Baltimore	45.00
Rumbaitis M., Daytona B.	20.00

Linkus K., Miami B.	20.00
Budrevičius J., Palm B.	5.00
Kaspariūnas J., St. Pete.	10.00
Chaišas V., Naples	10.00
Rack V., Eastlake	10.00
Bakūnas S., Cleveland	5.00
Matas P., Mentor	5.00
Rociūnas V., Independence	10.00
Kvietys J., Dayton	5.00
Bražėnas A., Royal Oak	10.00
Babonas A., Detroit	10.00
Mažeika F. Dr., Singer I.	100.00
Skuodas J., De Kalb	10.00
Miglinas J., Chicago	10.00
Žemaitis J., Chicago	10.00
Vaičius S., Chicago	25.00
Jonušas E., Omaha	100.00
Česnaitis T., E. Wenatchee	10.00
Andruskevičius K., Canada	5.00
Gess A., Largo	20.00
Sviderskas S., Akron	10.00
Juozūnas J., Miami Beach	10.00
Spirikaitienė V., Clev.	30.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame